

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

Kraslicko po roce 1945

Bakalářská práce

Marcel Lorenc

Specializace v pedagogice, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2. července 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu práce Miroslavu Breitfelderovi za cenné rady, věcné připomínky a vstřícný přístup. Dále děkuji všem pamětníkům, kteří se mnou vedli rozhovory.

Abstrakt

Tato bakalářská práce pojednává o historickém vývoji oblasti Kraslicka po roce 1945 až do roku 1968. Práce si klade za cíl představit život na tomto území v tehdejší době co nejdůkladněji, a proto se zabývá česko-německou problematikou, odsuny německého obyvatelstva, osvobozením Kraslicka americkou armádou a následným historickým vývojem po roce 1945. Důležitou součástí práce jsou rozhovory s pamětníky, o které jsou doplněny některé z kapitol.

Klíčová slova

Kraslicko, Kraslice, odsun, česko-německá problematika, osvobození, dosídlování, rok 1968

Abstract

This Bachelor thesis deals with the historical development of the Kraslicko area from 1945 to 1968. The thesis tries to describe the life in this area as correctly as possible, and therefore contains Czech-German national issues, transfer of the German population, liberation of Kraslicko by the US military and the historical development after 1945. An important part of the work are interviews with witnesses, which are shown in some of the chapters.

Key words

Kraslicko, Kraslice, transfer, Czech-German national issues, liberation, migration, year 1968

Obsah

ÚVOD.....	6
1. Česko-německá problematika.....	8
1.1. Manifest německého obyvatelstva.....	8
1.2. Počátky vzájemné nesnášenlivosti.....	9
1.3. Řešení německé otázky.....	12
1.4. Svědectví o česko-německých vztazích.....	14
2. Odsun Němců.....	16
2.1. Problematika odsunu.....	16
2.2. Realizace odsunů.....	17
2.2.1. Odsuny na Kraslicku.....	18
2.2.2. Osud odsunutých Němců.....	20
2.2.3. Osud neodsunutých Němců.....	22
2.3. Dosídlování pohraničí.....	24
2.4. Svědectví o odsunu a dosídlování na Kraslicku.....	25
3. Osvobození Kraslicka.....	28
3.1. Osvoboditelé Kraslicka.....	28
3.2. Osvobození města Kraslice.....	29
4. Historický vývoj Kraslic od roku 1945.....	32
4.1. Kraslice po válce.....	32
4.2. Vývoj v letech 1946 – 1947.....	36
4.3. Odraz událostí roku 1948 v Kraslicích.....	38
4.4. Vývoj v letech 1949–1952.....	40
4.4.1. Rok 1949.....	40
4.4.2. Roky 1950–1952.....	41
4.5. Vývoj v letech 1953–1959.....	41
4.6. Vývoj v letech 1960–1967.....	44
4.7. Rok 1968.....	46
4.7.1. Svědectví o vpádu vojsk Varšavské smlouvy.....	48
ZÁVĚR.....	51
SUMMARY.....	53
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ.....	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	I
PŘÍLOHY.....	II

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je zpracování dějinného úseku města, ve kterém její autor žil od útlého věku, získal základní vzdělání a nadále je jeho trvalým bydlištěm. Hlavním důvodem pro volbu tohoto tématu je tedy osobní vztah autora k městu Kraslice a jeho okolí. Práce je primárně zaměřena na období po roce 1945, kdy v historickém vývoji města Kraslice dochází k největšímu zlomu. Jedná se o konec druhé světové války, osvobození města americkou armádou, odsuny německého obyvatelstva a následný historický vývoj až do roku 1968. V době před odsuny Němců byla celá oblast Kraslicka hustě osídlena německým obyvatelstvem, a proto je velice důležité brát na tento fakt ohled.

Hlavním cílem práce je představení života ve městě Kraslice a jeho okolí od ukončení druhé světové války do roku 1968. S tím souvisí dílčí cíle, které hlouběji popisují určitá období a slouží jako nutný kontext pro pochopení poválečné situace na Kraslicku. Prvním dílčím cílem je vysvětlení česko-německé problematiky, protože se Kraslice nacházely v oblasti, jenž bývá často nazývána Sudety. Druhým dílčím cílem je uvedení do problematiky odsunu německého obyvatelstva, tím je myšlen nejen jeho průběh na území Kraslicka, ale také jeho teoretická podstata a dopad na německé obyvatelstvo.

Tato bakalářská práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola, jež nese název „**Česko-německá problematika**“, má za úkol vysvětlit vývoj vztahu dvou národnostních celků, tedy Čechů a Němců. Tento vývoj je velice důležitý, protože jeho vyvrcholení přímo ovlivnilo poválečné uspořádání v Československu a mělo za následek hromadný odsun většiny německého obyvatelstva. Pro zasazení do kontextu jsem se rozhodl uvést odraz několika historických událostí na území Kraslicka, které vývoj vzájemných vztahů dokládají. Za účelem lepšího porozumění této problematice je poslední podkapitola věnována rozhovoru s pamětníky na téma česko-německých vztahů.

Druhá kapitola s názvem „**Odsun Němců**“ popisuje do hloubky nejen průběh odsunů na Kraslicku, ale taktéž teoretickou stránku odsunů z let 1945-1946. V první podkapitole je odsun nastíněn z celosvětového hlediska a v následujících kapitolách je vylíčena jeho realizace. Obdobně, jako v případě první kapitoly, je Kraslicko modelovým příkladem. Dosídlování Kraslicka je rozebráno v předposlední kapitole a v menším měřítku je na něj odkazováno i v dalších částech práce. Za účelem lepšího porozumění situaci v době odsunů a dosídlování je poslední podkapitola věnována rozhovoru s pamětníky.

Ve třetí kapitole, která nese název „**Osvobození Kraslicka**“, popisují průběh osvobození okresu Kraslice americkou armádou v roce 1945. První podkapitola je věnována americkým osvoboditelům a druhá obsahuje průběh osvobození města Kraslice. Dále v této kapitole dokládám vliv americké armády na československém území až do jejího odchodu v prosinci roku 1945.

Poslední kapitola „**Historický vývoj Kraslic od roku 1945**“ si klade za úkol objasnění těch událostí, které nebyly zmíněny v předcházejících kapitolách. Chronologicky se zde snažím popsat období od roku 1945 do roku 1968. Přístup k historickému vývoji by měl být komplexní, a proto nelze některé roky vývoje města Kraslice přehlédnout pouze proto, že se nezdají býti tak čtenářsky atraktivní. Větší pozornost věnuji rokům, které měly v širším kontextu větší význam. Z toho samého důvodu jsem se rozhodl na některé historické události zaměřit více. Za účelem lepšího porozumění situaci v roce 1968 je poslední podkapitola věnována rozhovoru s pamětníky na téma vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Zdrojem k psaní této bakalářské práce mi byly dostupné literární publikace na téma česko-německých vztahů, odsunu německého obyvatelstva a regionální historie. Problematickým se z části jevil fakt, že o Kraslicích v letech 1945-1968 mnoho autorů nepíše. Z toho důvodu jsem se vedle publikací místního kronikáře Václava Kotěšovce zaměřil na literaturu tématicky obdobnou. Druhým hlavním zdrojem informací se naskýtá Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Využil jsem zde uložených fondů, vyhlášek, směrnic, zápisů a kronik, které obsahovaly informace použitelné pro mé bádání. Pro mou práci je však nepříznivé to, že řada archiválií není dostupná k nahlížení z důvodu ochrany osobních údajů.

Vedle písemných pramenů tvořily součást mé práce i výpovědi místních starousedlíků a pamětníků, tedy oral history. Rozhovory jsem vedl s těmi, kteří zažili odsuny německého obyvatelstva nebo se na území Kraslicka přistěhovali v následujících letech. Učinil jsem tak proto, abych lépe popsal danou dobu a zároveň zaznamenal a podložil tato fakta.

Nedílným aspektem k tvoření mé práce je i osobní znalost města Kraslice, ve kterém jsem vyrůstal. Z toho tedy plyne obeznámení s charakterem města a povědomí o historickém vývoji let předcházejících roku 1945.

1. Česko-německá problematika

Při jakémkoliv historickém bádání je důležité vzít v potaz ty faktory, které danou historickou etapu či situaci nejvíce ovlivnily. V případě historického vývoje Kraslicka po roce 1945 je takovým faktorem bezesporu problematika vztahů dvou národnostních celků, tedy Čechů a Němců. Němci se začali na našem území usazovat již v době středověku a v českém pohraničí si udrželi jakési dominantní postavení až do konce druhé světové války. Kraslice tomu nebyly výjimkou. Důkazem jsou pro to četné historické prameny, které dokazují vývoj od doby prvního osidlování až do odsunů v roce 1946. K největšímu vyhocení vztahů dochází v době před druhou světovou válkou, v jejím průběhu a v následujících dvou letech po ní.¹

1.1. Manifest německého obyvatelstva

K vyhocení česko-německých vztahů dochází v době velké hospodářské krize. Z počátku třicátých let lze situaci v Československu vnímat jako postupné zlepšování, avšak brzy se vše změnilo vlivem obrovské nezaměstnanosti. Hospodářská krize měla v Německu hluboký dopad na tamější politiku, zatímco u nás se více projevila v už tak problematickém národnostním prostředí. Československý průmysl byl rozvrstven geograficky, přičemž lehký průmysl byl umístěn v pohraničí a tím docházelo k zasažení Sudet a německého obyvatelstva. Tato skutečnost byla umocněna rychlejší obnovou výroby a zaměstnanosti v Německu. Východisko se tedy dostavilo dříve za hranicemi vlivem zpoždění krize na našem území a německá menšina se proto začala více radikalizovat a ztotožňovat s Německem.²

Inklinaci kraslických Němců k Německu lze vypořádat v roce 1938, kdy odpovídají na události anšlusu Rakouska dvěma velkými manifestacemi. V té první, jež proběhla v místním hotelu Bílá labuť, popsal bývalý drogist Georg Böhm své názory k německému podílu na vzniku obchodu a řemesel. V druhé manifestaci se advokát Alfred Riedl vyjádřil k řešení problematiky a žádá o připojení k „Velkému německému národu“.³

---

1 SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Praha: Academia, 1996, ISBN 80-200-0577-3, str. 315-330.

2 KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství? Češi a Němci v československém státě (1918-1938)*. Praha: ÚMV v naklad. R, 1993, ISBN 80-901431-3-X, str. 103-104.

3 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 159.

Podobné závěry lze vyzorovat v obecních volbách do obecních zastupitelstev, které se konaly 12. června roku 1938. V těchto volbách byl již vliv fašismu na takové úrovni, že domy byly vyzdobeny girlandami a v oknech se objevovaly obrazy Konráda Henleina. Sudetoněmecká strana měla 7554 hlasů z 8993 voličů.⁴

Kraslice tedy pomalu vlivem těchto událostí směřovaly do rukou nacistického Německa a byly zabráný na začátku října roku 1938. Adolf Hitler se osobně přijel do zabraných Sudet podívat a v Kraslicích pronesl krátkou řeč o národně socialistické myšlence, jež spojí celý národ.⁵ Odpovědí mu byl bouřlivý potlesk jásajícího davu místních Němců. Němečtí obyvatelé Kraslicka se silně ztotožňovali s nacistickými ideami a aktivně se účastnili jejich realizací. Sudetští Němci se cítí býti Němci více, než Čechoslováky a požadují náležitost k německému státu, tedy nacistickému Německu. Tento okamžik lze považovat za vyvrcholení německého distancování. Je zajímavé pozorovat počátky těchto distančních změn již v době vzniku Československa. Politika sudetských Němců už v té době inklinovala k odtržení od Čechů. Vznik Československa, jehož byli součástí, pro ně neznamenal východisko. Tento stav pro ně spíše znamenal osudovou chybu, přičemž nešlo o uchování milionů sudetských Němců na území našeho státu, ale o přetrvání a následné vytvoření velkého národního státu Němců ve střední Evropě. Skupina Všeněmeckého svazu dokonce hlásala, aby se celé české země začlenily do Německa a došlo k celkovému německému osídlení.⁶

Pro už takhle vyostřenou národnostní problematiku to znamenalo další utužení nesnášenlivosti, která se začala projevovat v průběhu druhé světové války a měla za následek obdobnou odvetu, která vyústila až v hromadný odsun německého obyvatelstva z celého území českého pohraničí.

1.2. Počátky vzájemné nesnášenlivosti

S ohledem na popsaný vývoj lze období před druhou světovou válkou považovat za cestu k vyhocení česko-německých vztahů do té míry, že Němci začínají být svými českými sousedy

---

4 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006, ISBN 80-86125-71-8, str. 162

5 PALŮCH, Pavel. *Kraslicko na starých pohlednicích*. Hostivice: Baron, 2009. Knihy se starými pohlednicemi. ISBN 978-80-86914-69-5, str. 74.

6 KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství? Češi a Němci v československém státě (1918-1938)*. Praha: ÚMV v naklad. R, 1993, ISBN 80-901431-3-X, str. 67.

vnímání jako nepřátelský faktor. Tento fakt se začíná více umocňovat v průběhu druhé světové války.

Samotná nacistická ideologie je toho dostatečným příkladem. Němci se považovali za nadřazenou rasu a podobně jako jiné totalitní režimy vymezovali své nepřátele na základě nejen rasové nerovnosti, ale také národnostní a náboženské odlišnosti. Vzorem pro toto tvrzení mohou být Židé. Po nástupu Adolfa Hitlera k moci se z Židů stává úhlavní nepřítel státní nacionalistické ideologie a stejně tak jsou posléze vnímáni sudetskými Němci. Na území Sudet dochází 9. a 10. listopadu roku 1938 k útokům na židovské synagogy a jsou ničeny i židovské hřbitovy. V Sokolově a v Kynšperku byly vypáleny židovské modlitebny a podobně tomu bylo i v Kraslicích. Zde bylo však na popud místních Němců spáleno pouze zařízení modlitebny, protože budova přímo sousedila s domy německých rodin a hrozilo riziko rozšíření požáru. Tento den se do historie zapsal jako takzvaná „Křišťálová noc“.⁷ Tyto činy byly veřejně známy a v průběhu okupace se Německo dopouštělo dalších nezapomenutelných činů.

Dalším příkladem německé nadřazenosti je způsob nakládání s válečnými zajatci. Ti byli převáženi na území pod přímým vlivem Německa a zde s nimi bylo nakládáno jako s vězni v koncentračních táborech. Umístění byli do bezprostřední blízkosti továren a podniků, ze kterých odcházeli němečtí dělníci do války. Na Kraslicko tyto přesuny organizoval Stalag XIII. B ve Weidenu v Bavorsku. Tito zajatci pocházeli z Polska, Belgie, Nizozemska, Francie, Jugoslávie a Sovětského svazu. Tábory byly přísně střeženy a dozorcí se k zajatcům chovali v rozporu se zásadami lidských práv. Podmínky ubytování nevyhovovaly a zajatci často trpěli nedostatkem jídla. Často se praktikovaly tresty, jako například odebírání bot.⁸

Při zmínce o válečných zajatcích došlo k připodobnění ke koncentračním táborům. Nacistické Německo využívalo tyto tábory také jako zdroj pracovní síly a ani oblast sudetského pohraničí nebyla ušetřena. Vzniklo zde pět poboček koncentračního tábora, s centrem v německém Flossenbürgu. Jedna taková pobočka byla umístěna v Kraslicích v budově „Cikorky“, jež dodnes stojí v ulici Československé armády. Jméno budovy vychází z barvy nátěrů zdí.⁹ Podobně jako u válečných zajatců bylo pro místní obyvatele možné přijít do styku s vězni, protože na rozdíl od klasických koncentračních táborů se tento nacházel přímo v areálu továrny a ostatní zaměstnanci

---

7 KAVKOVÁ, Helena. *Zpravodaj města Kraslice*. Kraslice: Město Kraslice, 2008. Dostupné na WWW: <https://www.kraslice.cz/mesto/zpravodaj-mesta-kraslic/>

8 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 175-176.

9 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Ve stínu Krušných hor: z historie poboček koncentračního tábora Flossenbürg na Karlovarsku a Sokolovsku (Svatava, Kraslice, Nová Role, Ostrov a Korunní) a pochodů smrti*. Cheb: Svět křídel, 2015. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-69-2, str. 8-9. **(viz příloha číslo 2)**

s nimi přicházeli do kontaktu. Vedle zhruba 200 zaměstnanců zde mělo dle plánů pracovat dalších 700 vězňů. Od 7. srpna roku 1944 se sem přemístilo 150 žen a v polovině září dorazilo dalších 100. Jejich počet se v následujících měsících navyšoval a až do konce jeho fungování evidoval tábor téměř 900 zajatkyň.¹⁰ Tak tomu bylo až do 14. dubna roku 1945, kdy na rozkaz Heinricha Himmlera začala evakuace koncentračních táborů. Rozkaz dává jasně najevo, že se žádný ze zajatců nesmí dostat do rukou spojeneckých sil živý. Následujícího dne se kraslická „Cikorka“ spolu s pobočkou koncentračního tábora ve Svatavě vydává na první pochod smrti. Dochází k velkému množství případů hrubého násilí, bití a dokonce k popravám těch, kteří se pokouší o útěk. Nepřehlédnutelnou skutečností je fakt, že místní německé obyvatelstvo pomáhá při dopadení uprchlých vězňů.¹¹ K velké škodě byla veškerá dokumentace tábora spálena americkými jednotkami.¹²

Zacházení s politickými a válečnými zajatci bylo spolu s pronásledováním Židů jedním z hlavních projevů německé nadřazenosti a nesnášenlivosti. Česká společnost pozorovala tento vliv více, než společnost německá a proto není pochyb, že následná svědectví přispěla k nevraživosti Čechů.

Nelze však za žádných okolností tvrdit, že veškeré české obyvatelstvo vnímalo všechny Němce stejně. V letech po konci druhé světové války dochází v Československu k přijímání názoru kolektivní viny německého národa, ale není tomu tak mezi všemi Čechy. Ti zpočátku dokázali vnímat rozdíl mezi Němci a nacisty a zároveň od sebe dokázali odlišit i němectví a ryzí nacionální socialismus. Bohužel se tato schopnost začala otupovat s plynoucími lety německé okupace a s činy, kterých se Němci na našem území dopouštěli. Je dosti pravděpodobné, že česká společnost začala zaměňovat německý národ za nacistický režim vlivem důsledků druhé světové války a okupace. Musíme vzít v potaz i skutečnost, že za protektorátu docházelo ke krádežím národního i soukromého majetku, vstupům do kulturního života uzavíráním vysokých škol, omezování osobní svobody a v neposlední řadě také k nehumánním praktikám při mučení obviněných. Tím nejsilnějším příkladem však v paměti každého Čecha zůstane osud obcí Lidice, Ležáky, Zákřov, Ploština, Prlov, Vařákovy paseky, Javoříčko, Leskovice a Lejčkov.¹³

Při ohlédnutí za historickým kontextem všech dosud jmenovaných faktorů lze určit již zmíněnou problematiku česko-německého vztahu. Slovo Němec se pomalu v povědomí Čechů

---

10 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Ve stínu Krušných hor: z historie poboček koncentračního tábora Flossenbürg na Karlovarsku a Sokolovsku (Svatava, Kraslice, Nová Role, Ostrov a Korunní) a pochodů smrti*. Cheb: Svět křídel, 2015. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-69-2, str. 170.

11 NĚMEC, Václav. *Ženský koncentrační tábor Svatava*. Ústí nad Labem, Oswald 23, 1995, str. 75.

12 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 179.

13 GEBHART, Jan. *Česká společnost za velkých válek 20. století: pokus o komparaci*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 8024607425, str. 66-67.

začalo blížit k synonymu slova zloděj, vrah, nepřítel. Tedy ke slovům, která dlouho po válce zůstala českým národem nezapomenuta.

1.3. Řešení německé otázky

V průběhu roku 1944 přichází poslední fáze druhé světové války a jen velmi malá část Němců věřila ve vítězství, které jim bylo zpočátku slibováno. Zprávy o bojích se šířily rychle a společnosti nešlo zatajit, že Německo ztrácí kontrolu nad Afrikou a jižní Evropou. Stejně tak tomu bylo na východní frontě, kde za velkých ztrát docházelo k ústupu a aby tomu nebylo málo, tak červnová invaze spojeneckých vojsk v Normandii otevřela kompletně novou frontu na západě.¹⁴

Bylo jasné, že válka skončí nepříznivě pro Německo a tím pádem také pro všechny Němce. Někteří se ještě na území českého pohraničí v posledních týdnech války pokoušeli o nesmyslný odpor proti postupující americké armádě, nebo se naopak snažili uprchnout za hranice a hledat zde spásu. Antifašisté vnímali konec války stejně jako všechny podrobené národy. Znamenalo to pro ně osvobození z útlaku a diktátu. Většina sudetských Němců však stála před nejistou budoucností. Sliby o tisíc let trvající říši vzaly za své společně s nacistickou ideologií a již zde nebyl nikdo, kdo by se za ně postavil tak, jak to prezentoval Adolf Hitler při začlenění Sudet do německého prostoru. Němci samotní se ocitli na straně poražených a česká společnost je vnímala jako viníky celého trápení, jež jí druhá světová válka přinesla. Toto zdrcující uvědomění bylo o to více umocněno položenými životy desítek tisíc sudetoněmeckých mužů, kteří padli na bojištích. Došlo k zneužití jejich důvěry do té míry, že se jak aktivně, tak pasivně podíleli na realizaci hrůz, kterými nacistické Německo postihlo nejen české země, ale většinu Evropy.¹⁵ Tato skutečnost je základem vyústění česko-německých vztahů, které byly budovány již od středověku.

Vývoj česko-německých vztahů v průběhu druhé světové války a převážně na jejím konci měl za následek radikalizaci české společnosti. V letech 1940–1941 se začaly častěji objevovat myšlenky o adekvátní odpovědi na německou ideologii s ohledem na to, jaký osud si pro české obyvatelstvo vytyčili nacisté svými plány o konečném řešení české otázky. Tyto myšlenky je možné interpretovat jako konečné řešení sudetoněmecké otázky.¹⁶ Při zamyšlení lze vyvodit, že se při

---

14 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 178.

15 PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z dějin Sokolovska*. Sokolov: Okresní muzeum Sokolov, 1994, str. 231.

16 GEBHART, Jan. *Česká společnost za velkých válek 20. století: pokus o komparaci*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 8024607425, str. 70.

případné realizaci tohoto řešení začne uplatňovat princip kolektivní viny.

Otázkou však zůstává, do jaké míry by se ono řešení mělo ztotožňovat s německým plánem. Protektorátní atmosféra v Československu přinesla tendenci osvobodit republiku od všeho německého. To, co bylo německé, bylo pro Čechy špatné a tím pádem měla být osvobozená republika národnostně jednotná. Exilová reprezentace tuto verzi řešení sudetoněmecké otázky považovala za svou již od roku 1941. Zlomem, jež měl přetrhat všechny snahy o předválečné uspořádání Československa, byl Heydrichův režim. Samotný atentát na jeho představitele společně s tragickým osudem Lidic a Ležáků vnesl do světového povědomí český postoj k německé otázce obecně a v pozdějších letech byl tento postoj opodstatněný.¹⁷ Důležitou roli sehrála česká rozhlasová propaganda, jejímž nejčastějším synonymem pro řešení sudetoněmecké otázky bylo slovo odplata, či spravedlnost. Radikální nota převládala a samotný český exil se již na přelomu let 1942-1943 definitivně rozhoduje pro řešení formou transferu, tedy odsunu. Rozhlasová propaganda se přičinila na prezentaci těchto myšlenek v domácím prostředí a setkala se s pozitivními ohlasy nejen ze strany domácího odboje, ale také ze strany českého obyvatelstva. Prezident Edvard Beneš se během návštěvy v Moskvě v prosinci roku 1943 setkal se stejným názorem u představitelů československých komunistů. Od tohoto okamžiku nestála jediná významná složka československého odboje proti radikálnímu řešení sudetoněmecké otázky.¹⁸

Politici i občané Československa často při argumentaci na téma odsunu odkazovali na rok 1945 jako na národní revoluci. Němce považovali nejen za nepřitele, ale také za vykořisťovatele již z doby pobělohorské.¹⁹

Vývoj česko-německých vztahů v první polovině dvacátého století je klíčový faktor, potřebný k porozumění odsunu německého obyvatelstva z Československa. Kraslicko a Kraslice samotné byly do roku 1946 osídlené z drtivé většiny Němci a odsun tedy znamenal velkou změnu pro vývoj celé oblasti.

---

17 ČORNEJ, Petr a POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1, str. 61.

18 GEBHART, Jan. *Česká společnost za velkých válek 20. století: pokus o komparaci*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 8024607425, str. 71-74.

19 GLASSHEIM, Eagle. *Očista československého pohraničí: migrace, životní prostředí a zdraví v bývalých Sudetech*. Praha: Academia, 2019. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-3045-0, str. 69.

1.4. Svědectví o česko-německých vztazích

Svědectví pamětnice Věry Hájkové z let 1945-1946 a z doby sedmdesátých a osmdesátých let na téma česko-německých vztahů.

- „Myslíš, že by sis vzpomněla na nějaké konflikty mezi Čechy a Němci v době, kdy jste se sem nastěhovali?“

„Z doby, kdy jsme se sem s rodiči přistěhovali, si na žádné konflikty ze strany Němců nevzpomínám. V té ulici, kde jsme bydleli, žilo asi ještě dalších pět rodin a všichni to byli místní Němci. Tatínek si s nimi rozuměl, pamatuji si, jak jednou stál u plotu sousedů a povídal si s tím pánem a byli schopní se dorozumět. Nikdy jsem nezažila žádné problémy, ale když nad tím tak přemýšlím, tak jedna rodina nás nezdravila a vždycky dávala trošku najevo, že nás nemají rádi.“

- „Takže ani v následujících letech nedocházelo k žádným problémům?“

„No, když jsme se sem nastěhovali, tak tu ještě Němci žili, ale postupně se odsud stěhovali a opouštěli domy tak, jak v nich žili. To se ví, že toho hned využili někteří zloději a ty domy potom postupně chátraly... žili tu ale ještě rodiny, které nemusely do odsunu, většina z nich odešla po těch patnácti letech dobrovolně. Nic, o čem bych věděla, se ale v té době nedělo.“

- „A co třeba, když jste jezdili na nákupy do Německa? Neměla jsi s Němci nějakou špatnou zkušenost?“

„Když jsem jezdili do Německa přes ty hraniční přechody, tak je pravda, že nás Němci ve Východním Německu nemuseli. Pamatuji si, jak se prodavačka na nás zhnuseně dívala a ptala se: „Vy to u vás doma nemáte?“ . A vždy se na nás dívali přes prsty. Dneska k nám jezdí a nikomu to nevadí. Jednou se nám ale taky stalo, že nám chybělo asi pět nebo deset marek a jeden pán to tam za nás doplatil, takže se myslím, že záleží na tom, jaký je člověk uvnitř a ne na tom, jestli je Němec, nebo Čech.“

- „A jaký je vlastně tvůj názor na Němce?“

„Jak jsem už řekla, tak je to vážně na lidech, ale abych řekla pravdu, tak někde uvnitř je pořád nemám ráda, za to co udělali. Člověk si hned začne vzpomínat na to zlé. Hlavní taková vzpomínka je, že se považovali za lepší, za nadřazenou rasu. To víš, že potom je člověk nemůže mít v lásce. Já se nerada takhle zpětně dívám na dokumenty z té doby, ale vždy, když vidím nějaký

*dokument o Lidicích nebo o válce, tak je mi z toho úzko.*²⁰

Svědectví pamětníka Helmuta Lorence z let 1945-1947 a z doby šedesátých a sedmdesátých let na téma česko-německých vztahů.

- „Jakou máš zkušenost s česko-německými vztahy za tu dobu, co jste tu žili? Pamatuji si, že jsi mi vyprávěl o bratrovi v Německu.“

„My jsme se sem nastěhovali hned po válce. Otec se narodil v Německu a když jsme se stěhovali do Československa jako reemigranti, měl s námi původně jít i můj starší bratr. Byl ale už dospělý, měl o čtrnáct roků víc než já. Navíc měl dívku, která dostala příkaz, aby se s rodinou přestěhovala do vnitrozemí, tak spolu utekli za hranice. On už byl stejně zvyklý na život v Německu.“

- „A přijel vás někdy navštívit?“

„No, když takhle uprchli, tak se samozřejmě potom bál vrátit. Přijel až v roce 1964, když se narodil tvůj táta. Říkal, že to u nás ve městě vypadá hrozně, ale obrátil, jakmile viděl Vary. Tam to podle něj vypadalo jako v Německu. Pamatuji, jak se mu líbil kurz, ve Varech mu dali ve směnárně skoro dvakrát tolik za marky, než u nich. To si potom pochvaloval, když platil málo za oběd.“

- „Měl jsi tu nějaké problémy, protože jsi jako malý mluvil pouze německy?“

„Hned první rok, co jsme byli v Kraslicích, jsem musel nastoupit do školy. Výuka byla pouze v českém jazyce, takže to pro mě bylo jenom o tom, že jsem si to tam odseděl. Dva roky jsem chodil do první třídy a učitel na mě řval německy, jakmile jsem něco udělal špatně. Tyhle zkušenosti mi školu do budoucna hodně znechutily.²¹

Svědectví pamětnice Zdeny Kabelkové z doby osmdesátých let na téma česko-německých vztahů.

- „Zažila jste někdy v minulosti, že by se k vám Němci chovali nepřátelsky?“

„Při nákupech v NDR se jednou přihodilo, že nás ve frontě u poklady surově předběhli Němci. My jsme protestovali a oni nám dali najevo, že jsou tam doma a že si můžou dělat, co chtějí.“²²

20 Rozhovor s Věrou HÁJKOVOU, pamětnice let 1945-2020, narozená 3. 6. 1940. Kraslice 9. 6. 2020.

21 Rozhovor s Helmutem LORENCEM, pamětník let 1945-2020, narozený 15. 8. 1940. Kraslice 10. 6. 2020.

22 Rozhovor se Zdenou KABELKOVOU, pamětnice let 1957-2020, narozená 22. 11. 1957. Kraslice 24. 5. 2020.

2. Odsun Němců

Vyhrocení česko-německých vztahů vyústilo koncem druhé světové války v hledání konečného řešení sudetoněmecké otázky. Češi požadovali, aby ti, kteří dříve stáli proti republice a podporovali nacistické Německo, nyní zaplatili za své činy stejnou měrou. V tomto ohledu se po válce mezi prvními politiky vyslovil Prokop Drtina. V květnu roku 1945 prohlásil, že prvním úkolem vlády je vyčistit republiku od Němců.²³

O takovém východisku bylo rozhodnuto 2. srpna roku 1945 na konferenci vítězných mocností druhé světové války v Postupimi. Transfer neboli odsun měl být finálním řešením zhoršujících se vztahů Čechů a sudetských Němců na území Československa. Došlo k uplatnění principu kolektivní viny celého německého obyvatelstva bez ohledu na případné nevinné.²⁴

2.1 Problematika odsunu

Odsun patřil k represivním opatřením, které byly na německé obyvatelstvo uvaleny podle principu kolektivní viny. V řadě míst jej orgány státní moci využily jako odvetnou akci proti Němcům. Proto se o první fázi odsunu často mluví jako o „divokém odsunu“. Nejznámějším příkladem tohoto hrubého přístupu je vysídlení 20 000 brněnských Němců, později referované jako pochod smrti.²⁵ Ve svých myšlenkách zhodnotil německý prostor v Československu bez ohledu na jeho historii a sociální rovnováhu.

První zprávy o výsledcích Postupimské konference vyvolaly u sudetských Němců pochmurnou náladu a smíšené pocity. Zemědělci odmítali obhospodařovat půdu, protože to bylo zbytečné s ohledem na blížící se vysídlení. Jiní, s nadějí možného návratu domů, začali schovávat cennosti a vybavení domácností. Dokonce se našli i ti, kteří celou situaci brali s nadsázkou a nevěřili, že ohlášená opatření se mohou dotknout všech.²⁶

V ohledu na dosavadní situaci v Evropě lze těmto projevům porozumět. Odsunutí v takovém

---

23 GLASSHEIM, Eagle. *Očista československého pohraničí: migrace, životní prostředí a zdraví v bývalých Sudetech*. Praha: Academia, 2019. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-3045-0, str. 27.

24 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV MNV Bublava, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1976.

25 RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin*. Třebíč: Akcent, 1999. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-055-2, str. 263.

26 NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986, str. 34-35.

rozsahu, o jakém se hovořilo na Postupimské konferenci, zdaleka nebylo na denním pořádku a v historii je těžké najít podobnou situaci. Západním mocnostem sloužila jako vzor k masovému přesídlování řecko-turecká výměna obyvatelstva, jež byla provedena na základě Lausanské smlouvy z roku 1923. Tato akce uspěla i přes svou tvrdou realizaci.²⁷ Hlavní myšlenkou této akce byla segregace národnostních skupin v historicky smíšených oblastech za účelem zamezení konfliktů mezi menšinami.

Navzdory tomu, že česká strana odsun opodstatnila vývojem česko-německých vztahů s podporou západních velmocí, zůstávali přirozeně i ti, kteří s odsunem nesouhlasili. Tyto projevy nesouhlasu byly však ojedinělé a neměly přímý vliv na následující dobu. I přesto jsou důležité k pochopení situace v českém pohraničí. Dopis čtenáře, který otiskl list Československé demokracie, dává najevo nesouhlas se způsobem zacházení s Němci. Je v něm uvedeno, že v mnoha táborech se prokazatelně dějí věci, které by český národ neměl napodobovat z toho, co sám zavrhuje. Hlasy soucitu jako je tento však byly přehlušeny.²⁸ Při uplatnění retrospektivního pohledu na tuto situaci je zajímavé to, že by v dnešní době mohla být vnímána absolutně jinak. Projevy soucitu a nesouhlasu by nebyly pouhými výkřiky do tmy, ale musely by být vnímány vážně. Západní spojenci však nezůstali úplně hluchí. V článku XIII se dohodli, že Kontrolní rada jako nejvyšší vládní instance v Německu bude dohlížet na spravedlivé rozmístění Němců do jednotlivých okupačních pásem. To měla dokazovat zprávami o jednotlivých odsunech a jejich dopadu na současné poměry v Německu s ohledem na další realizovatelné odsuny.²⁹

2.2. Realizace odsunů

První odsuny byly prováděny v roce 1945 a spadaly do kompetence okresních správních komisí. Na území dnešního Sokolovska působily tři okresní správní komise a to falknovská (sokolovská), loketská a kraslická.³⁰

---

27 KOSSERT, Andreas. *Chladná vlast: historie odsunutých Němců po roce 1945*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-414-9, str. 36.

28 RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin*. Třebíč: Akcent, 1999. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-055-2, str. 272.

29 KOSSERT, Andreas. *Chladná vlast: historie odsunutých Němců po roce 1945*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-414-9, str. 36.

30 NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986, str. 34.

2.2.1. Odsuny na Kraslicku

V srpnu roku 1945 obdržela okresní správní komise ve Falknově (Sokolově) zprávu týkající se odsunu německého obyvatelstva. V ní stálo, že odsun byl schválen na základě Postupimské konference, avšak československá vláda jej zastavila, dokud nebude vyřešeno znovuumístění sudetských Němců.³¹ To znamenalo, že čeští úředníci musí určit, kdo bude odsunut a kdo bude moci v Československu zůstat. V reakci na to byla v Kraslicích provedena bilance všech Němců za použití evidenčních lístků. Následně byli Němci rozděleni do kategorií I.-VIII. První kategorii představovali ti, kteří budou odsunuti bez rozdílu. Mezi takové Němce patří okupanti a uprchlíci z Německa. Naopak osmá kategorie obsahuje nepostradatelné Němce, specialisty ve výrobě a průmyslu.³² Všem odsouvaným Němcům bylo zároveň zakázáno jakékoliv shromažďování a museli zůstat na určeném místě až do doby, kdy byly vypraveny transportní vlaky.³³ Takto byly šetřeny první odsuny, které probíhaly již v průběhu roku 1945.

Za hlavní odsuny lze považovat ty, které probíhaly od února roku 1946. Těmto odsunům byla věnována větší péče a byl kladen důraz na dodržování lidských práv.³⁴ V této době se mnozí antifašisté hlásili k odsunu dobrovolně. Tímto způsobem se pokoušeli dostat do východní sovětské zóny, kde se od konce války začaly vytvářet organizace Jednotné socialistické strany Německa.³⁵ To bylo však v rozporu s Postupimským ustanovením, protože taková verze odsunu nebyla sjednána se Sovětským svazem. Avšak po následujících jednáních s ruským komandantem v Johannegeorgstatu byly i tyto přesuny přijaty.³⁶ Situace na Kraslicku byla k 1. lednu roku 1946 taková, že zde žilo 29 973 Němců, 767 uznaných antifašistů a pouze 2 045 Čechů.³⁷

V Kraslicích se nacházela dvě sběrná centra v prostorách firem EMO a STEUBING, v jejichž dělnických ubikacích bylo postupně v době odsunu improvizovaně ubytováno až 40 000 Němců.³⁸ Velitelem střediska EMO byl praporčík Josef Nevyjel a velitelem střediska STEUBING byl strážmistr Josef Pudil. Němci spadající do první kategorie byli odvezeni za hranice již 27. února. Jednalo se o 2 048 lidí, přičemž ještě toho dne bylo odváženo po 30 osobách na nádraží pomocí

31 NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986, str. 36.

32 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Prezidiální spisy OSK Kraslice 1945.

33 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Vyhláška OSK v Kraslicích z 18. července 1945.

34 NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986, str. 51.

35 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1960.

36 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 215-216.

37 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Statistické hlášení z 15. března 1947.

38 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Zápis o schůzi OSK Kraslice z 17. září 1945.

nákladňáků. Transportní vlak poté odjel následující den s 1 200 osobami. Třetí transport byl odsunut až 5. dubna. Bylo v něm 301 mužů, 619 žen, 146 dětí do věku 6 let a 136 dětí od 6 do 14 let. Čtvrtý transport ze dne 19. dubna převážel 1203 osob, v němž bylo 32 lidí z místního chudobince. Pátý transport ze dne 5. května byl zaměřen na německé učitele, zaměstnance veřejné sféry a živnostníky. Odešlo tehdy 1205 osob. Následující transporty z 5. června, 12. června a 18. června odvezly dohromady 2407 lidí. Jedenáctý transport odjel 4. července a převážel 1205 osob. Dvanáctý transport odjel 6. srpna a převážel 1 204 osob, k nimž byly připojeny ještě další dva vagony s 22 nemocnými. Podobný byl i následující třináctý transport, který převážel 1205 osob a k tomu dalších 24 nemocných. Následující čtyři transporty proběhly v září, přičemž v nich bylo 4813 Němců.³⁹

Hlášení okresní správní komise odkazuje na několik zpráv z roku 1946, které souvisejí s odsuny. V zimních měsících údajně provedli někteří již odsunutí Němci cesty nazpět do kraslické oblasti. Povedlo se jim to tak, že využili staré pašerácké stezky přes Krušné hory. Tyto stezky jsou v této oblasti fenoménem, který sahá až do období středověku. V té době docházelo k pašování zboží přes hranice podobně, jak k tomu dochází dnes. V době panování Ferdinanda I. vyšly patenty, které byly myšleny právě proti pašerácké činnosti. V roce 1752 byly dokonce zavedeny celní stanice, které se snažily i za pomoci vojáků s pašeráky skoncovat.⁴⁰ Právě z této doby se zachovaly stezky, po nichž si Němci odnášeli svůj schovaný majetek. Situace došla do bodu, kdy si správní komise v Bublavě stěžovala 7. ledna roku 1946 na obdobné návraty Němců. Okresní správní komise nařídila jejich okamžité vrácení do sběrného tábora.

Další transport byl z Kraslic vyslán 1. října, v pořadí již osmnáctý. Toho dne odvezlo 32 vagónů 964 Němců. Společně s Němci shromážděnými v Kraslicích bylo ke konvoji zapojeno dalších 8 vagónů z Karlových Varů. Devatenáctý transport se uskutečnil 11. října a převážel 756 osob ve 25 vagónech. K nim se přičlenilo 15 vagónů z Aše. Dvacátý a zároveň poslední velký transport proběhl 22. října a toho dne v něm cestovalo 241 osob.⁴¹ V následujících měsících už z Kraslic žádný odsun nevyjel. Několik dalších Němců a s nimi i 57 státně nespolehlivých osob bylo odvezeno v dalších třech transportech, které byly spojeny s odsunem z jiných regionů.⁴² Za rok 1946 bylo celkem z Kraslicka vysláno 20 spořádaných transportů. Dohromady došlo k odsunu

---

39 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 216.

40 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1960.

41 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1960.

42 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 217-218.

22 461 sudetských Němců, z toho 11 306 jich bylo odsunuto přímo z města Kraslice.⁴³ Tato čísla jsou s ohledem na tehdejší počet obyvatel šokující, protože na Kraslicku zůstalo pouze 4 462 osob německé národnosti a 7 764 osob národnosti české ke konci prosince roku 1946. Nejen, že počet obyvatel po odsunu dosáhl pouhých 28 procent předválečné hustoty obyvatelstva, ale národností zastoupení obyvatelstva se během pouhého roku doslova přehouplo ve prospěch Čechů.⁴⁴ Dalším zajímavým srovnáním je porovnání počtu obyvatel Kraslic před a po transferu. Kraslicko mělo k 1. lednu 1946 celkem 32 785 obyvatel a město Kraslice dosahovalo počtu zhruba 14 500 obyvatel.⁴⁵ V současné době žije v Kraslicích 6 633, což není ani polovina počtu obyvatel před 74 lety.⁴⁶

2.2.2. Osud odsunutých Němců

Odsun většiny německého obyvatelstva českého pohraničí lze velmi těžko vyložit bez ohledu na souvislosti z předcházejících let. Stejně tak je tomu při pohledu na odsun bez kontextu toho, jaký osud potkal české Němce za hranicemi Československa po odsunu.

Na území Sokolovska a Kraslicka sice nedocházelo k lidským tragédiím takového rozsahu, jako tomu bylo například na území jižní Moravy nebo v Ústí nad Labem. Do určité míry zde totiž proti takovým incidentům zakročovala americká armáda. Američtí vojáci vnímali pohraničí jako místo, kde pro ně skončila druhá světová válka. Vedle této euforie také často hrálo roli nepochopení česko-německé problematiky ve vzájemných vztazích. Místní Němci byli Američany považováni za občany spojeneckého státu stejně tak, jako Češi. Z toho vychází nepříjemnosti při snaze českých úředníků o přebírání místních úřadů od Němců, protože Američané nechápali, proč je nutné vyměnit celé osazenstvo již fungujícího úřadu. Z tohoto hlediska působili osvoboditelé jako ti, kteří chrání úhlavního nepřítele Čechů.⁴⁷ Také skutečnost, že Američané některé Němce (včetně bývalých příslušníků SS) odváželi z internačních táborů a následně je bez povolení Okresní státní komise převáželi přes hranice do Německa, vzájemným vztahům

---

43 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Rekapitulace odsunových prací, Prezidiální spisy ONV Sokolov 1946.

44 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 217-218.

45 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dopis ONV pro MNV z 14. listopadu 1947.

46 AUTOR NEUVEDEN. *Místopisný průvodce po České Republice - přehledný seznam obcí České republiky* [online]. [cit. 12.4.2020]. Dostupné na WWW: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/74/kraslice/pocet-obyvatel/>.

47 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídél, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 167.

nepomohla.⁴⁸

Touto skutečností však nelze zlehčovat situaci, ve které se vysídlení Němci ocitli. Každé nucené vysídlení je bolestivé a představuje tragédii samu o sobě. Stejně tak jako byli v roce 1938 z pohraničí vyhnáni místní Češi, tak se tomu po roce 1946 stalo s Němci. Často se v historických pramenech píše o využití principu kolektivní viny, který nebyl pro takové množství obětí adekvátním řešením, ale stejně tak tyto prameny dokazují, že všichni antifašisté a Němci, kteří se postavili proti nacistickému Německu, mohli na území Československa zůstat.⁴⁹ To, že velká část těchto setrvávajících Němců odešla do Německa v šedesátých letech dobrovolně, je skutečnost, na kterou se velmi často zapomíná.⁵⁰

Němci, kteří však odešli dobrovolně již v období odsunů, se velmi často dostávali do obtížných situací, protože v novém prostředí neměli žádné zázemí a často ani ubytování. To byl jeden z důvodů, proč se někteří dobrovolně odsunutí vraceli zpět do Československa, kde byli posláni do pracovních táborů.⁵¹

Důležitá je však skutečnost, že po roce 1946 zůstalo více než 14 milionů Němců bez vlasti a domova. Do tohoto čísla samozřejmě nepatří pouze odsunutí Němci z Československa, jedná se o německé obyvatelstvo ze všech oblastí střední a východní Evropy. S tak velkým počtem lidí si nedokázaly úřady poradit a nevěděli, kam je zařadit. Zároveň nastal problém s tím, jak tyto nově příchozí Němce označovat. Po roce 1947 se usadil výraz „vyhnanec“, což mělo dávat najevo, že vyhnání je konečné a neexistuje žádná naděje na návrat.⁵²

Dalším problémem se jevilo také vnímání onoho začlenění. Integrace by neměla být pouze byrokratickým aktem. V Německu však převládala materialistická představa o tom, jak se s problematikou vyhnáných Němců vypořádat. Faktory jako smutek, trauma a bolest nebyly vnímány s takovým ohledem, jako by tomu v případě vyhnáných Němců být mělo. O to více se tato skutečnost projevila z toho důvodu, že vyhnáním byly poznamenány celé rodiny včetně dětí. Právě ženy a děti musely snášet největší tlak. Mnohokrát nesly ženy odpovědnost za celé rodiny a musely zařizovat veškeré úřední záležitosti. Dokonce i malé děti cítily, že došlo ke změně. Jim i jejich rodičům byla odebrána vlast a víra ve spravedlnost. Tato bolest ze ztráty rodné vlasti zůstala zakořeněná v každém z odsunutých Němců a finanční či materiální kompenzace ji mohla pouze

---

48 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV Sokolov, Zápis o schůzi OSK Loket z 26. června 1945.

49 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Němečtí antifašisté 1945-1960.

50 PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z dějin Sokolovska*. Sokolov: Okresní muzeum Sokolov, 1994, str. 233.

51 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Zpráva oblastní osídlovací úřadovně v Karlových Varech z 2. ledna 1946.

52 KOSSERT, Andreas. *Chladná vlast: historie odsunutých Němců po roce 1945*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-414-9, str. 14.

zmírnit. Avšak z dlouhodobého hlediska se takováto pomoc do začátku v novém státě projevila pozitivně. Integrace vysídlených Němců se v zemi, která bývá často nazývána zemí ekonomického zázraku, projevila jako úspěšná. Samotní odsunutí Němci se na tom zasloužili. Stigma a pocit viny v nich nezvítězil a sami přiložili ruku k dílu. Svou prací a ochotou pomohli obnovit Německo do předválečných proporcí během několika let a následně svou kupní silou přispěli k onomu zmíněnému ekonomickému zázraku.⁵³

Velký faktor hrála také obecná nezpůsobnost sudetských Němců k opozici. Sice se ozývaly ojedinělé hlasy, ale ty byly přehlušeny. Sudetským Němcům nepřišel nikdo na pomoc, jako tomu bylo před válkou. Nacistické Německo prohrálo a stejně tak dopadla i henleinovská politika.⁵⁴

2.2.3. Osud neodsunutých Němců

Bezprostředně po odsunu zůstalo v Československu 240 tisíc Němců. Z toho 216 tisíc jich zůstalo na českém území, přičemž mezi nimi bylo 32 537 nepostradatelných odborníků, 53 103 rodinných příslušníků, 7 tisíc retribučních vězňů, 1 876 židů (hovořících německy). Zbývající neodsunutí Němce tvořili antifašisté a komunisté.⁵⁵ Nyní lze teprve považovat německé obyvatelstvo Československa za menšinu.

Je však zajímavé, že československá vláda byla připravena vysídlit dalších 100 tisíc Němců. V srpnu roku 1947 byla československá vláda americkou okupační správou informována, že se odsun Němců zastavuje a že jeho obnovení bude možné až v okamžiku zlepšení situace jak pro vyhnané, tak pro Německo samotné. V tomto ohledu se jednalo o přímé dodržování výsledků konference v Postupimi. Mezinárodní vývoj naznačoval, že k dalším velkým transferům pravděpodobně nedojde, ovšem výnos ministerstva vnitra ze dne 20. listopadu roku 1947 upravil stávající podmínky dodatečného odsunu. Ten měl postihnout převážně ty Němce, jejichž příbuzní se již na území Německa nacházeli. Nejčastěji se tedy jednalo o manželky a děti odsunutých Němců. Mezi ně mohli být také přijati ti, jejichž žádosti byly potvrzeny u německých úřadů a zároveň měli povolení okupačních orgánů.⁵⁶

---

53 KOSSERT, Andreas. *Chladná vlast: historie odsunutých Němců po roce 1945*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-414-9, str. 52-53.

54 SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Praha: Academia, 1996, ISBN 80-200-0577-3, str. 352.

55 NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986, str. 68-69.

56 STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v Českých zemích 1948-1989*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. ISBN 80-85241-29-3, str. 29-30.

Na část německého obyvatelstva, jež zůstala po roce 1947 na československém území, bylo nadále pohlíženo jako na státně nespolehlivou. Dva roky od skončení války byly protiněmecké myšlenky stále silné a společnost zdaleka nezapomněla na křivdy války. O to živější se tato tendence zdála po oznámení, že další hromadné transfery už probíhat nebudou. Znovu se objevil strach z vnitřního nepřítele ve státě a z opakování scénáře předválečných let. Na tyto obavy odpověděl národně socialistický ministr zahraničního obchodu Hubert Ripka dopisem, který adresoval ministru vnitra Václavu Noskovi dne 28. února 1947. V dopise konstatoval, že není moudré odpírat Němcům volební právo, avšak politická práva by měli získat ti Němci, kteří se osvědčí jako spolehliví.⁵⁷ Tyto myšlenky se nesly celým rokem 1947 a měly za následek mírné zlepšení poměrů. Bylo zrušeno nařízení vydané 17. května 1945, které omezovalo zásobování německého obyvatelstva, které ztratilo československé státní občanství. Dalším posunem bylo zrušení srážek těm Němcům, kteří splňovali podmínky výnosu ministerstva vnitra z 20. června roku 1947. Těm, kterým se podařilo získat prozatímní osvědčení o československém občanství, byly vypláceny dávky s ohledem na předpisy u veřejnoprávního pojištění.⁵⁸ Docházelo k dalším krokům, které pomalu začleňovaly Němce zpět do Československa, ale stále byla omezována jejich účast na veřejném dění. Žádosti o zachování či vrácení státního občanství pořád podléhaly přísné kontrole. Německé děti nebyly brány v potaz. Řada z nich stále zůstávala s rodiči ve sběrných střediscích a výuka v českých školách pro ně nebyla reálná. Bylo tomu tak z toho důvodu, že se návrhy o výuku v jejich mateřském jazyce, byť v oblastech, kde německá menšina převládala, setkaly s pobouřenými ohlasy společnosti. Za své mluví sdělení národního výboru v Zightharticích, kde se místní vyslovili s pohrůzkou, že opustí obec, pokud dojde k zavedení výuky v němčině.⁵⁹ Velká část české společnosti nevnímala rozdíly mezi Němci do takové míry, aby například antifašisty a uprchlíky před nacistickým režimem nepovažovala za nepřítel.

V otázce osudu neodsunutých Němců nelze vynechat rovněž zemi, ve které se nyní nacházeli. V důsledku úbytku a následném nedostatku pracovních sil docházelo k zaniknutí zemědělských a průmyslových podniků. Zasažena byla i půda, lesy a krajina obecně. Tato zátěž byla enormní, protože v chaosu po ukončení války a v letech odsunu došlo k nárůstu sabotáží, krádeží a útoků. Ty byly velmi často mířeny na neodsunuté Němce. Velká část krajiny pohraničí zůstala na několik let zcela opuštěná a život se zde prakticky zastavil.⁶⁰ Ještě dnes jsou v krajině viditelné

57 STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v Českých zemích 1948-1989*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. ISBN 80-85241-29-3, str. 39.

58 STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v Českých zemích 1948-1989*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. ISBN 80-85241-29-3, str. 49.

59 STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v Českých zemích 1948-1989*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. ISBN 80-85241-29-3, str. 51.

60 JENČÍK, Milan. *Klatba Sudet: dramatické dějiny českého pohraničí*. Praha: Mladá fronta, 2019. ISBN 978-80-204-5493-5, str. 327.

stopy odsunu. Ruiny starých domů lemují opuštěné stezky v lesích, přičemž by lidskému oku unikly pro vegetaci, která na jejich místě po dlouhých letech vyrostla.

2.3. Dosídlování pohraničí

Československé pohraničí v oblasti Sudet bylo po odsunu německého obyvatelstva v zuboženém stavu. V průběhu let 1945 až 1948 zaznamenal demografický vývoj velké změny ve složení obyvatelstva. Nejenže se počet obyvatel zvyšoval v důsledku přílivu německých uprchlíků až do roku 1947, ale postupně sem začali proudit osídlenci i z vnitrozemí. Rychlý nárůst obyvatel se zastavil bezprostředně v době odsunu, kdy se pohraničí naopak doslova vylidnilo. Od tohoto okamžiku bylo osídlování jediným řešením takovéto krize. Do té doby probíhal příliv osadníků velice pomalu a samotné okresní národní výbory pohraničí navrhovaly některá opatření, která měla posílit zájem o stěhování a usazení se v tomto prostředí.⁶¹ To by zákonitě vedlo k zlepšení zdejší problematice, protože nedostatek nových osadníků měl negativní vliv na odsun Němců. Mezi hlavními změnami bylo zlepšení zemědělských podmínek a zvýšení platů veřejných zaměstnanců.⁶²

Hlavním právním předpokladem pro umístění osadníků na území, jež donedávna patřilo Němcům, byla legitimizace konfiskací jejich majetků. Jak již zaznělo, tak odsunutí Němci byli považováni za nepřítel republiky a jakožto nepřátelé republiky byli na základě dekretu prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. zbaveni veškerého majetku. Tento dekret ze dne 21. června roku 1945 byl cílen nejen na Němce, ale také na Maďary, zrádce a nepřátele českého a slovenského národa. Pozemky a majetek měly později rozdělovat místní rolnické komise, které by spadaly pod správu národních výborů. Tyto komise však nabytý majetek rozdělovaly pouze na základě žadatelů a hlavní myšlenkou jim mělo být pouze to, že tak mají učinit co nejrychleji, aby došlo k obnovení počtu pracovních sil na pohraničí. Rozdělování majetku dále upravoval dekret prezidenta Beneše č. 28/1945 Sb. ze dne 20. července roku 1945. Stanovil skupiny osob dle pracovního zaměření, tím jsou myšleni zemědělci, dělníci a jiní. Dále se musela na přidělovanou půdu vztahovat určitá omezení, protože úřední převod takto situovaného majetku byl osvobozen od daní a v následném poplatku za půdu bylo zohledněno zájemcovo přistěhování. Není tedy divu, že mnoho lidí využilo takovéto příležitosti pro nový start po druhé světové válce. Často se dokonce splácení již výhodně získaného majetku mohlo prodloužit na 15 let. S ohledem na pracovní příležitosti v pohraničí lze s nadsázkou tvrdit, že nastěhování a následné splácení

61 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Situační zpráva OSK z 20. srpna 1945.

62 DOHNAL, Pavel. *Dosídlování Sokolovska 1945-1948*. Sokolov: Fornica, 2007. ISBN 978-80-903918-7-1, str.15-16.

pozemků bylo možné prakticky pro každého, kdo projevil zájem. Zákon č. 250/1946Sb. ze dne 20. prosince roku 1946 dokonce přiznával jednorázový příspěvek na osídlení, jenž měl pokrýt mimořádné výlohy stěhování. Obdobně bylo vycházeno vstříc československým občanům za hranicemi státu. Vláda v čele s prezidentem se pokoušela přesvědčit tyto občany k návratu do pohraničí. Jednalo se převážně o krajany z Rumunska, Maďarska, Ukrajiny, ale také z Německa, Anglie a Spojených států amerických.⁶³ Z historických pramenů a statistik však vyplývá nedostatek v dosídlování pohraničí, což nespĺňovalo požadavky místních úřadů, jež žádaly o pracovní síly. Neúspěšné znovuosídlení pohraničí je tedy jedním z hlavních důvodů toho, proč zde někteří Němci mohli zůstat i přes nekompromisní politiku odsunu.

2.4. Svědectví o odsunu a dosídlování na Kraslicku

Svědectví pamětnice Věry Hájkové z let 1945-1946 z doby odsunu německého obyvatelstva.

- „Pamatuji si, jak jsi mi jednou vyprávěla o tom, jak jste se přistěhovali do Kraslic a jaké to tu bylo. Vybavila by sis nějaké podrobnosti?“

„My jsme dříve bydleli na vesnici kousek od Chrudimi ve východních Čechách, byli jsme v takovém malém domě o dvou místnostech. Nebylo to nic velkého, rodiče tam nechtěli zůstat, protože lidi pořád chodili na vesnici a hledali jídlo... tatínek dostal práci v povrchových dolech ve Svatavě, a tak jsme se nastěhovali do Kraslic na Horní předměstí.“

- „Vzpomínáš si na odsun Němců? Neznala jsi nějaké děti, nebo sousedy, kteří se museli odstěhovat?“

„To víš, že si to pamatuji, ale jenom střípky. Když jsme sem přijeli, tak mi bylo pět nebo šest let a nastoupila jsem do školy u kostela, tam moc Němců nechodilo. Pamatuji si ale holčičku z našeho sousedství. S tou jsem si často hrála, jmenovala se Helga. Hodně jsme spolu vycházely. No a to jsme si nerozuměly vlastně ani slovo. Měla takový dřevěný domeček pro panenky a pořád jsme běhaly venku. Já jsem potom na podzim v roce 1946 nastoupila do školy a jednou, když jsem se vracela domů, tak kolem mě projíždělo auto, myslím že to byl takový menší nákladák. Dodnes si pamatuji, jak na korbě seděla Helga a mávala mi na rozloučenou. V tu chvíli jsem to asi

---

63 DOHNAL, Pavel. *Dosídlování Sokolovska 1945-1948*. Sokolov: Fornica, 2007. ISBN 978-80-903918-7-1, str. 11-12.

nepochopila, běžela jsem domů a tam mi rodiče řekli, že se odstěhovali. Až později jsem četla o tom, že to byl odsun. Prý měli nárok jen na malá zavazadla a až později je odškodnili.“⁶⁴

Svědectví pamětníka Helmuta Lorence z let 1945-1947 z doby příchodu do Československa a následném přistěhování do Kraslic.

- „Jak probíhal váš návrat do Československa?“

„Hned po válce jsme přijeli do obce u Krásna u Aše, tam jsme bydleli asi rok předtím, než jsme se nastěhovali do Kraslic. V té době dala vláda najevo, že všichni vystěhovalci se mohou vrátit a že jim bude vráceno občanství. Moji rodiče měli glejt, že patří ke spolehlivým a že s nimi má být zacházeno jako s Čechy.“

- „A do Kraslic jste se tedy přesunuli za jakých okolností?“

„Tam jak jsme bydleli to bylo kousek od hranic. Lidé se museli vystěhovat kvůli novému hraničnímu pásmu a proto jsme dostali možnost se přestěhovat sem do Kraslic. To bylo v roce 1947. Každá rodina měla nárok na polovinu nákladního vagónu, stěhovali jsme sem i nábytek. Pamatuji si, že nějaký chlap sem převezl přes hranice z Německa motorku rozebranou na díly v bedně, protože se sem motorky nesměly převážet. To mi utkvělo v hlavě, byl jsem ještě kluk. Bydleli jsme v domě v Tovární ulici.“⁶⁵

Svědectví pamětnice Marie Lorencové z let 1945-1947 z doby příchodu do Kraslic.

- „Jak probíhal váš příchod do Kraslic?“

„My jsme se sem přistěhovali v roce 1947 z Moravy. Moji rodiče bydleli v Jaroměřicích nad Rokytnou a do Kraslic jsme přišli kvůli odsunu Němců. Tatínek byl tkadlec, takže mu tu nabídli místo. Bydleli jsme v ulici Na Kopečku.“

- „Když jsi zmínila odsun, nepamatuješ si, jak to tu vypadalo v následujících letech?“

„No, přistěhovalo se sem více lidí. Někteří tu zůstali jako my, ale někteří se odstěhovali, jakmile zjistili, že tu na ně po Němcích žádné bohatství nečeká. Město vypadalo normálně. Nejde říct, že by tu bylo pusto. V každém domě někdo bydlel a bylo tu pořád dost

---

64 Rozhovor s Věrou HÁJKOVOU, pamětnice let 1945-2020, narozená 3. 6. 1940. Kraslice 9. 6. 2020.

65 Rozhovor s Helmutem LORENCEM, pamětník let 1945-2020, narozený 15. 8. 1940. Kraslice 10. 6. 2020.

Němci. ⁶⁶

---

66 Rozhovor s Marií LORENCOVOU, pamětnice let 1945-2020, narozená 8. 7. 1945. Kraslice 10. 6. 2020.

3. Osvobození Kraslicka

K současnému roku připadá již 75. výročí skončení největšího vojenského konfliktu v našich dějinách, známého jako druhá světová válka. V Praze a v dalších městech na českém území propuklo povstání proti německým okupačním silám a konec války byl již nevyhnutelný. Dne osmého května roku 1945 procházela Evropou studená fronta, jež na české území přinesla velké množství srážek a teploty dosahovaly nejvýše 12 stupňů Celsia.⁶⁷ Byl to až metaforický obraz konce německé okupace.

3.1 Osvoboditelé Kraslicka

Kolem poloviny dubna roku 1945 došla americká vojska do přímé blízkosti bývalé československé hranice s Německem. Až 4. května v noci obdržel velitel 5. sboru Huebner přímý rozkaz od generála Pattona, aby obnovil útočné operace na území západních Čech. Levé křídlo bylo svěřeno 1. pěší divizi. Do této divize patřili příslušníci 26. pluku motorizované pěchoty. Ti později osvobodili Kraslice.⁶⁸

První pěší divize byla za války poprvé nasazena v Africe, odkud byla po úspěšných bojích přesunuta na Sicílii, kde se zúčastnila bojů, jež vedly k vyklizení jednotek OSY z celého ostrova. Následně došlo k jejímu přemístění do Plymouthu v Anglii, v němž setrvala do 3. června roku 1944. Toho roku byla zahájena invaze do Normandie, přičemž se jí 1. divize úspěšně účastnila a 6. června se vylodila na pláži v oblasti mezi přístavními městy Cherbourg a Le Havre. Následně se účastnila nejtěžších bojů na pláži Omaha a pomohla při otevření západní fronty.⁶⁹ Další postup směřoval směrem do Německa. Zde prošla těžkými boji v Hürtgenském lese v prosinci roku 1944. Roku 1945 zvrátily americké síly snahu Němců o poslední protiofensivu v bitvě v Ardenách. V průběhu února roku 1945 překročila Rýn u Remagenu a 27. dubna vstoupila na území Čech v oblasti Aše.⁷⁰ Aš kapitulovala 20. dubna a stejný osud potkal i město Cheb, který kapituloval 25. dubna.

---

67 KOTILÍNEK, Roman. *Zpravodaj města Kraslice*. Kraslice: Město Kraslice, 2020. Dostupné na WWW: <https://www.kraslice.cz/mesto/zpravodaj-mesta-kraslic/>

68 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídél, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 62-63. **(viz příloha číslo 3)**

69 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 182.

70 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídél, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 60.

V následujících dnech byl postup pozastaven za účelem doplnění stavu armádních složek. Další útok pokračoval 5. května a zastavil se až o demarkační linii, jež byla vymezena městy: Karlovy Vary, Plzeň a České Budějovice 6. května ve tři hodiny odpoledne.⁷¹

3.2 Osvobození města Kraslice

Osvobozování Kraslic neprobíhalo tak, jak tomu bylo ve zbytku Čech a v ostatních zemích Evropy. České pohraničí bylo z velké většiny tvořeno sudetskými Němci, kteří se po zabrání pohraničí nacistickým Německem, považovali za občany říše. Z tohoto důvodu vnímali zdejší Němci ono osvobozování spíše jako porážku a nutnou kapitulaci. Za války zde žilo kolem 400 Čechů, kteří pracovali v programu totálního nasazení. Pracovali u firmy Rölz, u místních živnostníků, v textilním průmyslu nebo na místních lesích. Když tedy došlo na příchod americké armády, nevívaly projíždějící kolonu davy jásajících Čechů, nýbrž bílé vlajky vyvěšené v oknech domů a zachmuřené výrazy v obličejích místních.⁷²

Chybělo málo a scénář kapitulace se nemusel naplnit, protože na jaře roku 1945 přijel do Kraslic oddíl jednotek SS, jenž doplňovala místní posádka strážních oddílů zajateckých táborů, stráž továren, městská policie a zmobilizovaná městská domobrana nazývaná Volkssturm. Pravděpodobně se předpokládalo, že dojde k boji, soudě podle dovolené udělené všem totálně nasazeným Čechům. Ti toho samozřejmě okamžitě využili a v Kraslicích zůstalo pouze 18 Čechů. Naopak Německých uprchlíků před sovětskou armádou přibývalo. Těsně před koncem války jich zde bylo na 4 500.⁷³

Koncem dubna, tedy v době, kdy sovětská armáda útočila na Berlín, postavila místní posádka kamenné barikády na cestách směr Stříbrná, Luby a dokonce i v dnešní Dukelské ulici. Potravinové lístky byly Němcům vydány na několik týdnů dopředu a v zajateckých táborech se snížily příděly na minimum. Je nutné vzít v potaz, že mezi prostými lidmi nebyly novinky z fronty aktuální a místní členové domobrany skutečně očekávali začátek boje. Avšak v následujících dnech k žádnému boji nedošlo. Jeden z místních Čechů, Josef Klouda, zachytil na svém schovaném rádiu volání o pomoc z Prahy dne 5. května. Den na to se mezi německými jednotkami rozkřikla

---

71 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 183.

72 KOTILÍNEK, Roman a MEINL Stanislav. *Kraslické jaro 1945, aneb, Vyšla hvězda bílá*. Kraslice: Vlastivědné nakladatelství Jos. R. Vilímka & R. Kotilínka, 2015, str. 16.

73 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 13-14.

zpráva, že americké jednotky jsou již v Klingenthalu a ještě toho dne ráno celý oddíl SS i s velitelem a městskou policií uprchli z města. Místní Češi (MUDr. Horák, Karel Polák, Josef Klouda, Josef Fafek, Rudolf Novák a další) se toho dne sešli a dohodli se, že druhý den vyrazí delegace Američanům do Klingenthalu naproti. Všem delegátům přišla paní Langhammerová červenomodrobílé trikolóry na rukávy, aby dostatečně reprezentovaly české obyvatele. Delegaci vedl MUDr. Horák, protože jako jediný uměl anglicky a byl doprovázen Karlem Polákem, Rudolfem Novákem a ještě jedním Francouzem ze zajateckého tábora. Se vztyčeným bílým praporkem došli do Hraničné, kde je přivítaly americké strážce 87. divize. Velitel amerických sil delegaci nepřijal s tím odůvodněním, že jeho jednotky dále postupovat nebudou a že Kraslice mají na starost jednotky z Lubů.⁷⁴ Delegace se tedy vrátila zpět do města, kam již kolem jedné hodiny odpoledne přijel předvoj 26. pluku. Tvořily jej dva americké tanky a džíp s pěšáky. Předvoj se však otočil a odjel a až kolem třetí hodiny přijela do města celá kolona roty B prvního praporu, které velel nadporučík J. Gaulfild. Příslušníci této americké jednotky měli na uniformě zelené štítky s červenou jedničkou (rota B 1. praporu) a na klopách nosili bílé štítky s modrým hrotem šípů.⁷⁵

Dne 8. května roku 1945 podepsal německý generál Rudolf Toussaint protokol o bezpodmínečné kapitulaci německé armády, díky němuž mohli němečtí vojáci ustupovat na západ.⁷⁶ Téhož dne převzal okresní úřad z rukou landráta von Wintesfelda Karel Polák. Od toho dne se v Kraslicích objevily velké vyhlášky v angličtině a němčině, jež zakazovaly volný pohyb na ulicích ve večerních hodinách a v noci. Dále bylo zakázáno shromažďování osob, používání fotoaparátů, rádií a zbraní, které musely být odevzdány. Na ulicích se kupily zbraně na hromadách a německá výstroj se volně povalovala na chodnících. Paradoxem však bylo to, že nikdo tyto odevzdané zbraně nehlídal. Jediné, co americké vojáky zajímalo, byly vojenské dýky a pistole důstojníků. Kraslice zůstaly pod americkým dohledem až do 11. května roku 1945, kdy přišla sovětská vojska ze směru od Karlových Varů a cestou přebírala od Američanů správu území až po území Bublavy, Rotavy, Jindřichovic, Dolních Niv, Vintířova a Božičan na základě dohody o demarkační linii. Samotné Kraslice předala první pěší divize americké armády jednotkám 16. tankové divize a 18. pěší divize XXII. sboru pod velením generála Harmona. Krátce na to se začalo zavádět nošení bílých a červených pásek na rukávech německého obyvatelstva.⁷⁷

74 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 13-14.

75 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křidel, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 128. **(viz příloha číslo 8 a 9)**

76 ČORNEJ, Petr a POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1, str. 63.

77 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 183-184.

Americká armáda zůstala na území českého pohraničí do prosince roku 1945 a tím jejich přímé působení skončilo. Z Kraslic se Američané stáhli 23. listopadu.⁷⁸ Právě díky nim se na osvobozeném území nekonaly projevy msty na německém obyvatelstvu, protože Američané považovali sudetské Němce za občany Československa stejně tak, jako Čechy.⁷⁹ Stejná praxe nelze pozorovat na území osvobozovaném sovětskými silami. Sověti naopak takovýmto aktům sami pomáhali, přičemž je důležité vzít v potaz jejich vlastní traumatické zkušenosti. Koncem května roku 1945 se do pohraničí vedle bezpečnostních složek vydávaly polovojenské jednotky Revolučních gard. Ty se v mnohých případech chovali k Němcům vyloženě násilně a pouze díky přítomnosti amerických sil tomu bylo zabraňováno.⁸⁰

---

78 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídel, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 171.

79 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Zápisy ze schůzí OSK 1945.

80 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídel, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 168.

4. Historický vývoj Kraslic od roku 1945

Vývoj po osvobození Československa neprobíhal v celém státě stejně. Československé pohraničí se muselo potýkat s úlohami, jež postihly celou republiku. Mezi tyto úlohy lze zařadit rekonstrukci správních celků, obnovení a do jisté míry i vybudování hospodářství a v neposlední řadě také navázání na život před válkou. Na rozdíl od zbytku republiky se v pohraničí objevily komplikace s německým obyvatelstvem. Řešení německé otázky sice vyvrcholilo odsunem, jenž měl za následek odstěhování velké většiny Němců, ale zároveň přineslo několik problémů, které se v české společnosti projevují dodnes. Němci na území pohraničí tvořili většinu zdejší populace. Hospodářství, kulturní život a všechny další záležitosti stály na jejich přítomnosti. To znamená, že jejich odsun silně poznamenal historický vývoj celé oblasti a v případě Kraslic je tomu zrovna tak.

4.1. Kraslice po válce

Bezprostředně po konci války se v Chebu sešli zastupitelé nového revolučního národního výboru. Shodli se na zajištění českého pohraničí tím, že do vedení měst dosadí vládní komisaře české národnosti. V Kraslicích se takto dostal do vedení okresního úřadu Václav Dusík, který se však v Kraslicích nikdy neobjevil a přidělené funkce se neujal. Pozice hejtmana se ujal Karel Polák, jež převzal místní správu od landráta von Wintesfelda dne 8. května roku 1945.⁸¹

Za menší kuriozitu lze považovat založení místního dobrovolnického policejního sboru. Ze všech místních Čechů, kteří se zrovna v Kraslicích nacházeli, jich bylo pouze 20 schopných plnit povinnosti, mezi něž patřilo zabezpečení zásobování, protože Němci obchody vykoupili před příjezdem amerických jednotek. Všichni muži vstoupili dočasně do služby a hned v prvních dnech našli opuštěné zásoby v kasárnách SS, v budově školy a ve skladech továren. Nejvíce se osvědčili při zajišťování vojenských zajatců. Němečtí vojáci a uprchlíci z celého okolí proudili do Kraslic. V nich hledali spásu v podobě amerického zajetí. Okresní státní komise musela kvůli dočasnému uzavření hranic zajistit jejich ubytování.⁸² Členové policejního sboru je odzbrojili a jejich zbraně kupili v současné Dukelské ulici. Těžké zbraně, granáty, miny a pancéřové pěsti

81 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 187.

82 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Situační zpráva OSK z 24. června 1945.

zůstaly pod dohledem v prostranství za lékárnou. Odsud byly zbraně později odváženy a město již nepůsobilo jako válečná zóna. Poté, co zajistili Němce, kteří se vzdali dobrovolně, začali policisté svou pozornost směřovat na bývalou německou policii a skrývající se příslušníky SS a NSDAP. Za tímto účelem sem přijela četa 30 ozbrojených bývalých vězňů koncentračních táborů z Chebu. Tito muži se po svém osvobození dobrovolně přihlásili ke službě a jejich velitelem byl Jaroslav Mikšíček. Později tuto četv v Kraslicích nahradila Revoluční garda. V následujících dnech se počet Čechů ve městě postupně zvětšoval. Vězni koncentračních a pracovních táborů v pohraničí byli osvobozováni a přicházeli do Kraslic. Mezi prvními byli totálně nasazení Češi z Klingenthalu (Gross, Kuběna, Tvarůžek, Strýček, Šebesta, Novák se třemi syny a Jahník). Situace byla ztížena kvůli absenci dopravních spojů, které stále ještě nebyly obnovené. Němci zde však zanechali asi 50 pojízdných automobilů, ty využil k organizaci zásobování města potravinami jeden z místních obyvatel František Pelíšek.⁸³ Tento úkol však nebyl snadný, protože podobně jako v Kraslicích na tom byly všechny města československého pohraničí. Často se místní strážníci museli spokojit se stravou převážně tvořenou bramborami a zeleninou.

Již 14. května se počet československých občanů v Kraslicích zdvojnásobil na 40 lidí. Osídlenci se sem stahovali z vnitrozemí, cesta z Prahy sem v té době trvala téměř tři dny. Poslední velkou zastávkou před příjezdem byl Sokolov, kde se přespávalo v nádražní budově. Ze Sokolova trvala cesta do Kraslic tři hodiny, to bylo zapříčiněno nedostatkem uhlí, přičemž se muselo několikrát zastavovat, aby se doplnila zásoba dřeva. Z Plzně přijeli vlakem za těchto podmínek Josef Kotora a Arno Wirtterle s úkolem zajistit průmyslové podniky. Dále měli informovat místní o ustavení okresních správních komisí a místních správních komisí, neboť v celé oblasti stále nefungovalo telegrafní a telefonické spojení.⁸⁴ Kraslické nádraží bylo obnoveno dne 20. června 1945 českým personálem a 22. června začal pravidelný provoz na trati ze Sokolova do Kraslic. Obdobně došlo 29. června ke zřízení provizorního pravidelného denního autobusového spoje a tím byl pohyb osob relativně usnadněn.⁸⁵

Svou činnost také zahájil 22. května celní úřad, jehož prvními zřízenci byli František Batulka, Bohdan Podlešák, Leopold Goll a Josef Markus. Následně nastoupil do služby František Hovorka, který se ujal vedení finanční stráže a inicioval zajištění státní hranice, a tím zamezil přenášení majetku do Německa. V této době bylo v Kraslicích již 80 Čechů. Na to reagoval 24. května Karel Polák svoláním ustanovující schůze okresního národního výboru. Karel Polák v něm měl působit

---

83 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 187-188.

84 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 17.

85 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 46.

jako předseda a místopředsedy se stali Josef Taušer a Nikodém Strýček. Tento nově ustanovený výbor měl však pouze prozatímní funkci. Jeho účel nebyl pouze politický, plnil také hospodářské úkony, mezi něž lze považovat správu obecního dvora, elektrárny, plynárny, vodárny a hřbitova. Dále měl na starost obhospodařování místních lesů a kamenolomu.⁸⁶

Místní správní komise, která byla oficiálně ustavena 1. června roku 1945, převzala řízení města. Jejím předsedou byl Nikodém Strýček, ale z pramenů vyplývá, že byl za předsedu taktéž považován Karel Polák. Ve fondech správní komise chybí situační zprávy a další dokumenty. Jejich absence ztěžuje snahu o pochopení poměrů ve zbytku letních měsíců roku 1945. Dne 5. července se konala první poválečná veřejná akce českého obyvatelstva na počest památky Mistra Jana Husa v dnešních Fučíkových sadech. Další tradiční záležitostí byly žně, jež začaly 25. srpna a probíhaly až do poloviny září téhož roku. Řízením žni byla místní správní komisí určena žňová komise. Ta dohlížela na výmlat obilí u každého zemědělce.⁸⁷

Doposud kladně vnímatelné změny však nelze sledovat ve všech úsecích. Zdravotnictví bylo na Kraslicku v žalostném stavu. Zdejší nemocnice disponovala pouze 50 lůžky a vlivem odsunu ztrácela německé lékaře a sestry. Hrozilo, že v Kraslicích nebude jediný lékař, ale 1. září jím byl jmenován MUDr. Mikuláš Klíma. Pozici diplomované zdravotní sestry obsadila Antonie Šťástková a na post zubaře nastoupil Václav Kobera.⁸⁸ Ne všichni Němci byli k odchodu donuceni. Správní komise vytvořila komisi za účelem ponechání některých Němců na území Československa z místních antifašistů. Tato komise nesla název „Antifa-komité“ a prověřovala žádosti o vrácení československého státního občanství. Němcům vydávala antifašistické legitimace a červené pásky, které museli všichni prominutí Němci nosit na rukávu.⁸⁹ Žádosti musely být podány nejpozději do 11. února 1946.⁹⁰ Komise musela stejně jako policejní složky zmírnit svůj přístup při těchto kontrolách. Zápis ze schůze Kraslické OSK dokládá, že kontroly mají být mírné, korektní a zároveň důsledné.⁹¹

Snahu o odsunutí všeho německého lze pozorovat i ve změně pojmenování obcí. V první vyhlášce Místní správní komise v Kraslicích vyšlo v platnost přejmenování všech obcí. Kraslicím se

---

86 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 190-191.

87 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 46-47.

88 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 47.

89 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 193.

90 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Žádosti Němců o československé státní občanství 1945-1960.

91 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Zápis o schůzi OSK města Kraslice z 10. října 1945.

dříve říkalo Graslitz, Jindřichovicím Heinrichsgrün, Rotavě Rothau, Počátkám Ursprung, Tisové Hoře Eibenberg, Zelené Hoře Grünberg, Nové Vsi Neudorf, Kamení Stein, Šenavě (dnešní Sněžné) Schönau a Potočné (dnešní Čiré) Lauterbach. Nová pojmenování byla silně inspirovaná těmi starými. U některých, například u Kamene, dochází k přímému překladu. U některých se však vycházelo spíše z rázu krajiny, původu obce či z jejího vzniku. Altengrün získal název Starkov (dnešní Stará), Hochgard Zálesí a Obora, Pechbach Smolná, Weitzengrün Režná a Loučná, Silberbach Stříbrná, Ruhstadt Zátíší, Konstadt Kunštát a Mlýnská, Kirchberg Kostelec u Kraslic a Kostelní, Schwarzenbach Černá, Schwaderbach Bublava, Frankenhammer Liboc, Markhausen Hraničná a Schönwerth Krásná.⁹² Stejně jako u obcí došlo také k přejmenování kraslických ulic a náměstí. Další systémovou připomínkou přítomnosti Němců byla dvojitá měna. Na území Kraslicka platila až do konce září roku 1945 jak protektorátní koruna, tak říšská marka. Marky se postupně stáhly z oběhu a byly vyměňovány za protektorátní koruny. Nahrazení obou měn proběhlo 1. listopadu roku 1945. Československá vláda provedla měnovou reformu a zavedla novou měnu, korunu československou. Dosud obíhající peníze byly nahrazeny státovkami, jež vytiskly anglické tiskárny na konci roku 1942. Kraslická spořitelna si musela peníze vypůjčit z žamberské spořitelny.⁹³ Tyto peníze si půjčovaly zdejší podniky, aby mohly znovu obnovit průmyslovou výrobu.⁹⁴ Není divu, že kraslické podniky potřebovaly půjčky. Stále nebylo možné doplnit potřebný stav pracovních sil a o velkých výdělcích ještě v této době nešlo hovořit.

V průběhu dubna se začaly šířit zvěsti, že americká armáda brzy odejde z československého pohraničí. V Kraslicích se 28. října roku 1945 konala přísaha nováčků československé armády, Sboru národní bezpečnosti a finanční stráže. Po přísaze na náměstí města uspořádali členové československé a americké armády slavnostní přehlídku na počest již zemřelého prezidenta Spojených států Delana Roosevelta.⁹⁵ Tento den se stal jakýmsi oficiálním rozloučením s Američany. V předvečer 28. října uspořádali vojáci ohňostroj, následně se konala slavnost v místním hotelu Bílá labuť. Zde vystoupil Svaz české mládeže a místní smíšený pěvecký sbor. Druhý den ráno proběhly děkovné bohoslužby v obou kraslických kostelích. Mše vystřídala slavnost na náměstí, kde si její účastníci poslechli přenos projevu prezidenta Edvarda Beneše. Předseda okresní správy předal americkému veliteli podplukovníkovi Roggersovi upravený prapor Československé republiky se stuhami. Američané opustili Kraslice 23. listopadu 1945.⁹⁶

92 AUTOR NEUVEDEN. Znovuobjevené Krušnohoří [online]. [cit. 10.4.2020]. Dostupné na: https://www.znkr.cz/sess_3a78d51840f7d5abb2fc38c0490261ac/

93 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond Městská spořitelna Kraslice, Peněžní ústavy Kraslice 1888-1952.

94 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 194-196.

95 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 47.

96 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 22-23.

Rok 1945 byl pro Kraslice těžký začátek. Město připadlo do rukou českým občanům a ti se pokoušeli ze všech sil zachovat zaběhnutý pořádek a jeho chod. To nebylo vždy snadné, protože začínající odsun a nedostatek pracovních sil zpomaloval veškerá snažení. Problémem do budoucna se také začínalo jevit pomalé dosídlování. Z prvotních dvaceti přítomných Čechů se sice do konce roku 1945 v Kraslicích rozrostla česká populace na 1 680 osob, ale to stále neodpovídalo předválečným číslům.⁹⁷ Této obtížné a chvílemi i chaotické situace využily nežádoucí živly. Na území pohraničí přicházela velká škála osob, někteří se pokoušeli nakrást opuštěný majetek, jiní si špatně vyložili odsun německého obyvatelstva a mstili se těm Němcům, kteří neodešli.⁹⁸ Okresní správní komise na tyto činy reagovala 14. srpna vydáním vyhlášky o odevzdání stejnokrojů a jejich částí, aby zabránila falešným vydáváním za pověřené osoby. Té předcházela vyhláška z 9. srpna. Ta nařizovala odevzdání všech střelných a sečných zbraní.⁹⁹ Na druhou stranu působily špatné zkušenosti z prvního poválečného roku na české osadníky do té míry, že začali uvažovat jako jednotná a uzavřená skupina. Je nešťastné, že tomu z velké části bylo dáno odtažitostí vůči Němcům.

4.2. Vývoj v letech 1946 – 1947

Mezi první činy roku 1946 patří založení další městské organizace. Dne 26. ledna založili místní Češi Klub českých turistů. Činnost klubu však netrvala dlouho, protože byl v roce 1948 rozpuštěn za politického převratu v rámci opatření na očistění veřejného života pracujícího lidu. Kvůli tomu se nám do současnosti nedochovaly žádné podrobnosti o této organizaci. Podobný osud potkal Svaz přátel USA, založený 14. února.¹⁰⁰

Největší událostí roku 1946 byly volby do Ústavodárného shromáždění. Ty si kladly za úkol zrušení dosavadních správ pohraničních okresů a měly je nahradit národními výbory. Česká společnost mohla po jedenácti letech opět přistoupit k volebním stolkům a rozhodnout o svém osudu. Stát se tomu tak mělo 26. května. Důležitou poznámkou je však vyjmutí Němců z volební činnosti. V Košickém vládním programu bylo rozhodnuto o tom, že se nebudou moci podílet na politických událostech republiky, kterou se pokusili zničit. Proto bylo všem Němcům odebráno

---

97 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 48.

98 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 192.

99 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Situační zpráva OSK z 20. srpna 1945.

100 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 28.

státní občanství a tím pádem i volební právo. Podobné pravidlo platilo i pro politické strany, nahrávající těmto nepřátelům republiky.¹⁰¹ Tím pádem vstoupily do předvolební kampaně v Čechách pouze Komunistická strana Československa, Sociálně demokratická strana, Československá strana socialistická a Lidová strana. Zajímavý byl však vzájemný přístup jmenovaných stran. Začaly se vzájemně zpochybňovat a obviňovat v postoji ke změnám v uspořádání poválečného Československa. Častým předmětem sváru byla otázka znárodňování a jako kontroverzní vnímaly strany otázku pozemkové reformy. S ohledem na situaci lze výsledek voleb považovat za rozhodnutí občanů, k čí pravdě se přiklonili více. V okrese Kraslice odevzdali voliči 2 538 hlasů. KSČ získala 1 291 hlasů, ČSSD získala 427 hlasů, ČSNS získala 584 hlasů a ČSSL získala pouhých 223 hlasů.¹⁰² Výsledek voleb byl podobný celostátnímu průměru, ale komunisté získali nadpoloviční většinu.

Dalším důvodem pro politické napětí před volbami je taktéž způsob, jakým komunistická strana vnímala národní očistu Československa. Na rozdíl od ostatních politických stran považovala Němce za třídní nepřátele a o to více dbala na kontroly těch, kteří v rámci odbojových organizací přišli do styku s Němci. Příkladem je aféra generálního tajemníka ČSNS doc. Vladimíra Krajiny. Toho se pracovníci politického zemského zpravodajství pokusili obvinít z kolaborace, aby celou stranu vyobrazili v nepřátelském světle.¹⁰³

V květnu se KSČ zasadila o velký program při oslavách prvního výročí osvobození Československa.¹⁰⁴ Prvního května zorganizovala průvod s alegorickými vozy, který započal na hřišti v současné Palackého ulici a směřoval na náměstí, kde se konala slavnost. V poněkud klidnějším duchu byla 4. května uspořádána tryzna za oběti druhé světové války a výrazné poděkování se dostalo těm, kteří padli za osvobození Československa. Město Kraslice oslavilo první výročí svého osvobození 7. května. Okresní osvětový inspektor Miroslav Holeček pronesl projev na náměstí a téhož dne večer měli občané města možnost shlédnout ohňostroj v městských sadech. Na náměstí konali členové vojenské posádky, sboru národní bezpečnosti, finanční strážce, celníků, Červeného kříže, hasičů a skautů přehlídku 9. května. Další průvod prošel městem 12. května, tentokrát však městem nepochodovali vojáci, ale v krojích oblečené děti. Tento den se oslavoval den matek, děti došly do městských sadů, kde sloužily polní mši. Dětem byly také

---

101 RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin*. Třebíč: Akcent, 1999. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-055-2, str. 270-271.

102 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 210. **(viz příloha číslo 6)**

103 ŠLOUF, Jakub a NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Mimořádný lidový soud v Praze (1945-1948): retribuční úkol na hraně možností i profesní cti zaměstnanců justice*. Praha: Academia, 2020. 1938-1953. ISBN 978-80-200-3070-2, str. 124-125.

104 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond KSČ – okresní výbor Kraslice 1945-1960.

věnovány dny od 16. až do 23. června. V tu dobu probíhal v Kraslicích „týden dětské radosti“. Jednalo se o několikadenní program plný her, soutěžení a zábavy.¹⁰⁵

Celý zbytek roku probíhal na Kraslicku organizovaný odsun. Vyvrcholila několik let trvající česko-německá problematika a německé obyvatelstvo bylo bez ohledů odsunuto. Po válce a odsunu dosahovala hustota obyvatelstva v Kraslicích pouhých 28 procent té předválečné. To mělo za následek devastaci a zanedbávání celé řady místních podniků, půdy a domů. V období po roce 1948 této situaci přispěla opatření hraničního pásma.¹⁰⁶

Rok 1947 se už v takové ponuré atmosféře nenesl. V Kraslicích byl 26. června založen Autoklub a na své si přišli i milovníci hudby. Místní podnik Amati dal vzniknout kapele učňů a dechovému orchestru. V závěru roku zde bylo již 4 300 Čechů a pouze 2 042 Němců. Dosavadní správu pohraničí přejaly národní výbory a již probíhala první dvouletka, kterou schválilo Ústavodárné národní shromáždění 25. října roku 1946. To přijali místní většinově s nadšením, ale také se zde našli ti, kteří se se znárodněním nehodlali smířit. V prostředí Kraslic se jednalo o drobné podniky a zemědělce. Těm však stál v cestě předseda okresního národního výboru Josef Kozlík a tajemník ÚV KSČ Antonín Vinš.¹⁰⁷

Národnostní poměry se v roce 1947 mírně zvedly ve prospěch Čechů, ale v celkovém měřítku zůstaly konstantní. Němečtí specialisté dostávali vyšší plat než někteří čeští dělníci. To vedlo ke stížnostem ze strany Čechů. Situační zpráva z 9. května roku 1947 poukazuje na opatření, jakým je například zakázání němčiny v obchodech.¹⁰⁸

4.3. Odras událostí roku 1948 v Kraslicích

Na území Československé republiky začal platit dvouletý plán, schválený 25. října roku 1946. S tím ne každý občan souhlasil a proti KSČ, jež získala v předcházejících volbách nejvíce hlasů, se začaly zvedat ohlasy. V Kraslicích se KSČ pokoušela dosadit na posty správců továren své lidi. Ze stejné doby lze ve zprávách okresní správy zaznamenat několik podvodů v místních textilkách. Prokazatelné byly úplatky a korupce při dovážení a vyvážení textilního zboží. Toho KSČ využila a veřejně kritizovala pochybení ze strany státu. Komunisté nabádali k ostražitosti a požadovali

---

105 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 34.

106 NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986, str. 70-71.

107 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 39-40.

108 DOHNAL, Pavel. *Dosidlování Sokolovska 1945-1948*. Sokolov: Fornica, 2007. ISBN 978-80-903918-7-1, str. 21.

veřejná šetření oněch podvodů. To označili příslušníci ostatních stran za porušení právního řádu. Lze tedy říci, že na Kraslicku předcházelo únorovým událostem stejné klima, jako v celém zbytku republiky. KSČ svolala 24. února veřejnou schůzi v hotelu Praha, kde se rozhodla postavit svým odpůrcům. V následujících dnech byly nepohodlným členům okresního národního výboru odebrány funkce a podobně tomu bylo i u městského národního výboru.¹⁰⁹ Situace se obešla bez větších incidentů, na to dohlížela dělnická milice. Následně byl 27. srpna ustaven okresní akční výbor, který stál za vykázáním „nespolehlivých“ lidí z pohraničí. Místní akční výbor byl v Kraslicích založen 2. března.¹¹⁰ Zbytek března probíhala v kraslickém městském národním výboru čistka členů. Komunisté potřebovali vyměnit 13 členů z ostatních politických stran. To znamená, že po čistce bylo z 36 členů pléna 20 komunistů, 7 sociálních demokratů, jeden zástupce odbojové složky a zbylých 8 tvořili odboráři. Tento stav se často měnil, ale vždy byl ve prospěch KSČ. Komunistická strana se snažila působit na občany takovým dojmem, že omezená demokracie neboli lidová demokracie, neznamenala žádné změny. Opak byl však pravdou, protože KSČ nastolila totalitní vládu jedné strany, která své problémy svalovala na boj s třídním nepřítelem. Takto komunistům posloužila aféra se šmelináři v Kraslicích. Dalším důkazem je nová ústava z roku 1948, v níž se nachází ustanovení popírající smysl republiky. I přes všechny tyto faktory získala KSČ v měsíci březen a duben dalších 994 členů. Příčinou tomu byla rostoucí snaha KSČ o co nejlepší výsledek v květnových volbách. Těm předcházela velká agitační strategie, jež působila na rodiny návštěvami, na továrny agitačními čtvrthodinkami a na veřejný život svoláváním agitačních schůzí. Paradoxem byla předem schválená jednotná kandidátka, nedávající voličům svobodu v rozhodování. Výsledek voleb z 30. května 1948 byl tedy 97,5 procenta voličů pro jednotnou kandidátku, přičemž 0,5 procenta hlasů bylo neplatných a 2 procenta voličů vhodila do urn bílé lístky.¹¹¹ Obdobného výsledku se dostalo na území celého Československa.

Za zmínku také stojí výnos ministerstva ochrany práce a sociální péče z 25. února 1948, který byl namířen na neodsunuté německé obyvatele. Zbylí Němci měli být rozptýleni po celém území Československa, aby se zamezilo vzniku jejich větších skupin a aby se definitivně vyřešila německá otázka.¹¹²

V následujících týdnech po vzrušení, které vyvolaly únorové události, přišlo uklidnění. Stále však byli do národních výborů přijímáni sympatizanti KSČ a docházelo k porušování práv

---

109 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 42.

110 SOKa Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond Národní fronta- místní akční výbor Kraslice, Místní orgán Kraslice 1948-1961.

111 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 223.

112 STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v Českých zemích 1948-1989*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. ISBN 80-85241-29-3, str. 68-69.

československých občanů.

4.4. Vývoj v letech 1949–1952

Následující roky probíhaly na Kraslicku bez velkých politických zvrátů. Již nedocházelo k problémům s Němci a politická situace byla po únorových událostech v takovém stavu, že dominantním činitelem politického života byla Komunistická strana. Pohled na historický vývoj by však měl být komplexní, a proto nelze některé roky vývoje města Kraslice přehlédnout pouze proto, že se nezdají býti tak čtenářsky atraktivní, jako roky předcházející.

4.4.1 Rok 1949

Prvního dne roku 1949 vešlo v platnost nové krajské zřízení. V Československu vzniklo 19 krajských národních výborů a jeden z nich měl své centrum v Karlových Varech. Na základě nové územní organizace získal okres Kraslice obce Oloví, Hory, Krásná Lípa, Hradecká, Poušť, Šindelová, Heřmanov, Mezihorská, Nové Domy, Rolava, Přebuz. To mělo za následek, že okres Kraslice měl 17 442 obyvatel. Společně se změnou v geografickém uspořádání byl 1. ledna zaveden volný trh, který měl podpořit trh lístkový.¹¹³ Volný trh byl sice o něco svobodnějšího charakteru, ale jeho existenci vyvažovala zvýšená cena veškerého zboží.

Na jaře byl z Kraslic odvolán zbytek vojenské posádky, jenž zde byl umístěn po odsunu a následně doplněn v únoru roku 1948. Dále byl na popud národního výboru založen Jednotný svaz českých zemědělců. Přesvědčoval místní zemědělce, aby vstoupili do JZD a podpořili socialismus.¹¹⁴ Tyto způsoby přesvědčování obyvatelstva používala KSČ v celém Československu. Na území Kraslic nebylo potřeba jiných zásahů, protože se místní dříve nebo později podřídili a nebo využili příležitosti a z města se odstěhovali.

---

113 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 224.

114 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 42.

4.4.2. Roky 1950–1952

Na začátku padesátých let se začaly více projevovat důsledky odsunu a stagnace. Město Kraslice bylo plné pobořených, zpustlých a vydrancovaných domů. V některých ulicích dokonce zůstaly pouze hromady cihel a trosek. Taktéž byla zasažena krajina. Řeka Svatava byla plná odpadu, louky a lesy zrovna tak. Pamětníci vyprávějí, že dřevo, cihly a použitelný stavební materiál převážely vlaky až na Moravu a Slovensko, kde z něj vyrostly nové domy.

V Kraslicích proběhla ve dnech 15. a 16. dubna roku 1950 pátá okresní konference KSČ, na níž promluvil vedoucí tajemník Josef Hoznauer s notnou dávkou sebekritiky.¹¹⁵ Hovořil o problematice komunistických praktik s ohledem na obsazování důležitých postů neschopnými lidmi. Situaci ve městě mnoho občanů pojalo jako dostatečnou záminku pro opuštění města. Tomu v ještě větší míře nahrála skutečnost, že nezanedbatelná část místních nesouhlasila s totalitním režimem. Na to reagovala KSČ vytvořením útvarů pohraniční stráže v červenci roku 1951. Ty spadaly pod ministerstvo vnitra a brzy začaly pracovat na budování hraničního pásma. Jako oběť padla hraničnímu opevnění obec Hraničná v letech 1952 – 1955. Opuštěné domy v prostoru zakázaného pohybu byly zbourány, aby nesloužily jako skrýš pro špehy a údajné nepřátele ze západu.¹¹⁶ To se podepsalo na vzhledu krajiny. Dodnes jsou viditelné základy některých domů v oblasti bývalého hraničního zátarasu.

4.5. Vývoj v letech 1953-1959

Československem a hlavně Komunistickou stranou otřásly na počátku března roku 1953 dvě tragické zprávy, zemřeli Stalin a prezident Gottwald. KSČ v Kraslicích 6. a 14. března uspořádala smuteční manifestace na uctění jejich památky.¹¹⁷ Avšak místní, kteří nesympatizovali s totalitním režimem, viděli naději na zlepšení situace. K tomu však nedošlo, protože 1. června roku 1953 začala platit měnová reforma a přidělové hospodářství pozbylo platnosti. Vklady a pojistky provedené před reformou byly zrušeny. Staré peníze se měnily v novém nespravedlivém poměru 1:5 a platy byly přepočítávány zrovna tak. Měnová reforma postihla všechny obyvatele

---

115 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond KSČ – okresní výbor Kraslice 1945-1960.

116 BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana. Zaniklé obce na Sokolovsku. Sokolov: Krajské muzeum Sokolov, 2005. ISBN 80-86630-06-4, str. 189.

117 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond KSČ – okresní výbor Kraslice 1945-1960.

Československa, nespočet jich připravila o životní úspory a jistoty.¹¹⁸ Vedení KSČ si uvědomovalo, že musí učinit patřičné kroky k tomu, aby popularizovalo režim. V roce 1954 se konala moskevská arbitráž, z níž si československá delegace odnesla návod na to, jak správně chápat a uplatňovat vedoucí úlohu strany.¹¹⁹ KSČ se proto rozhodla zvýšit úsilí v zásobování potravinami a zábavou. Zábavu měla obstarat spartakiáda, jakožto manifestace tělovýchovných organizací v celém Československu. V okrese Kraslice ustavil národní výbor 28. ledna roku 1953 výbor pro tělesnou výchovu a sport. Ten se zasadil o plán z roku 1954 na dokončení sportovního střediska v Palackého ulici a dále shromažďoval finanční prostředky na vylepšování podmínek v tělocvičnách.¹²⁰

Dne 7. května roku 1955 byly v místních kraslických novinách otisknuty články, jenž potvrzují snahu KSČ o získání popularity. Vedle již typických zpráv o zemědělských úspěších a vyhlášek MNV dominuje na titulní stránce poděkování Sovětskému svazu za osvobození Československa.¹²¹

Okresní spartakiáda proběhla 15. května roku 1955 v Kraslicích. Krajská spartakiáda se konala 22. a 29. května roku 1955 v Karlových Varech a do Prahy jelo 170 účastníků z Kraslic reprezentovat svůj okres.¹²² Město si tradici ponechalo a tělovýchovné spolky pokračovaly i v následujících letech.

Za účelem rychlejšího informování místních byl v Kraslicích v roce 1956 vybudován rozhlas. Po drátě bylo zapojeno na 1 197 reproduktorů, přičemž většina plochy města byla pokryta. Městu ale stále chyběli noví osídlenci, a proto místní národní výbor využil nového rozhodnutí ministerstva zemědělství ze dne 12. května roku 1956. Jednalo se o finanční příspěvek 5 Kč na pracovní jednotku všem novým přistěhovalcům po dobu 2 let.¹²³

Zajímavostí je, že Kraslice nijak výrazně neovlivnila politická krize, jež odstartovala Chruščovova kritika Stalina. V Československu si dalo vedení KSČ záležet, aby tato kritika zůstala utajena a i přes snahu veřejnosti byla nakonec umlčena, přičemž v kraslickém okrese tomu

---

118 ČORNEJ, Petr a POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1, str. 70.

119 ŠTEFEK, Martin. *Kádry rozhodují, ovšem: předjaří, pražské jaro a počátky normalizace v proměnách systému nomenklatury ÚV KSČ*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7308-905-4, str. 24.

120 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 52-53.

121 ONV KRASLICE. 1955. *Kraslické okresní noviny*. Č. Záznamu: 000810213. Signatura: 7148. Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Plzeň.

122 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 236-237.

123 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 249.

významně přispělo složení obyvatelstva.¹²⁴

Několik změn nastalo i v uspořádání místních lesů. V roce 1956 došlo ke spojení několika lesních celků (mezi nimiž byly i lesy města Kraslice), které měly být původně spravovány městem Nejdek. To se však nestalo a v roce 1957 byly z tohoto celku založeny lesní závody Kraslice–sever a Kraslice–jih.¹²⁵

Rok 1957 mnoho nového nepřinesl. V březnu zde byl místním národním výborem ustaven Československý svaz tělesné výchovy. Tradičně byl oslaven mezinárodní den dětí, jenž měl bohatý program. Opět se konal průvod z tehdejšího náměstí Svobody a směřoval do městských sadů, kde čekaly účastníky hry, taneční reje a vystoupení.¹²⁶

Zajímavé jsou prvomájové průvody z let 1958 a 1959. V roce 1958 šli v místním průvodu pionýři v doprovodu alegorických vozidel s parodujícími náměty na tehdejší dobu. Průvod z roku 1959 byl včetně pionýrů doplněn pohraničníky, zdravotníky a sportovci z místních organizací. Na náměstí nechal místní národní výbor vybudovat velkou tribunu s portréty Gottwalda, Lenina a Antonína Novotného. Tomu všemu dominovalo velké heslo: „Proletáři všech zemí, spojte se!“ V tomto období se již pomalu začíná zlepšovat životní úroveň. Zlepšilo se zdravotnictví a obyvatelé mohli počítat se sociálním a nemocenským pojištěním. Vedle toho se ve městě začalo s první etapou bytové zástavby v ulici Pohraniční stráž, kde vyrostly panelové domy s 228 novými byty. Město si však nadále zachovalo svůj historický půdorys zástavby, jelikož se město z velké většiny nachází v údolí řeky Svatavy.¹²⁷ Zajímavá je reflexe místních noviny na městskou výstavbu. Články zaměřené nejen na bytovou výstavbu, ale také na rozšiřování místního JZD upozorňují na rychlost a lacinost těchto projektů. Odkazují na obdobnou situaci na Moravě a apelují na čtenáře, aby se inspirovali jejich zapáleností.¹²⁸

---

124 ČORNEJ, Petr a POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1, str. 70-71.

125 AUTOR NEUVEDEN. Zpravodaj města Kraslice. Kraslice: Město Kraslice, 2010. Dostupné na WWW: <https://www.kraslice.cz/mesto/zpravodaj-mesta-kraslic/>

126 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 55.

127 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 53-54. (viz příloha číslo 7)

128 ONV KRASLICE. 1958. *Kraslické okresní noviny*. Č. Záznamu: 000810213. Signatura: 7148. Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Plzeň.

4.6. Vývoj v letech 1960–1967

Šedesátá léta přinesla nové změny v územních celcích. V polovině roku 1960 se Karlovarský a Plzeňský kraj spojily do jednoho a vznikl kraj Západočeský. Následkem toho zanikl okres Kraslice, který byl včleněn do okresu Sokolov. Takový stav platí až dodnes.¹²⁹ Ke Kraslicím se připojily obce Krásná, Tisová a část obce Smolná.¹³⁰

Městský národní výbor získal 23. června roku 1960 nového předsedu Josefa Vika. Jeho první činností bylo zahájení stavby kulturního domu na náměstí Řeckých hrdinů. Výstavbě předcházelo zbourání hotelu Bílá labuť a několika dalších domů. Bourání zdaleka neskončilo, za účelem obnovy města začal národní výbor organizovat jarní úklidové brigády. Tím se zvedla zaměstnanost a stávající možnosti bydlení neodpovídaly požadavkům města. V roce 1961 bylo ve městě 1 333 trvale obydlených domů a 2 236 trvale obydlených bytů.¹³¹ Po první etapě, završené v roce 1962 následovala druhá etapa bytové výstavby, zahájené národním výborem v roce 1963, přičemž do roku 1967 přibylo na třídě Československé armády 201 nových bytů. Město nezapomnělo ani na přestárlé. V letech 1960–1964 byl přestěhován klub důchodců do vhodnějších místností s ústředním topením.¹³²

Stavební podmínky na náměstí Řeckých hrdinů znemožnily kulturní akce, a proto se následující manifestace z dubna roku 1961 na podporu kubánské revoluce konala v prostranství autobusového nádraží v Havlíčkově ulici. Zde byl oslaven i 1. máj, jenž se nesl ve znamení oslav sovětské kosmonautiky.¹³³

V roce 1962 byl v Kraslicích založen loutkářský soubor „Loupák“, který se později stal jedním z prvních souborů Všeodborového domu v Kraslicích. Původně byl považován za čistě volnočasovou aktivitu několika nadšenců, ale později si díky místním ohlasům vytvořil takovou úroveň, že se účastnil celostátních přehlídek a televizních vysílání. Ve Všeodborovém domě byl pro tento soubor vyčleněn sál, jenž je po něm pojmenován dodnes.¹³⁴

---

129 BRUŽEŇÁK, Vladimír a JISKRA, Jaroslav. *Historie Sokolovska. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ*, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5, str. 163.

130 AUTOR NEUVEDEN. *Zpravodaj města Kraslice*. Kraslice: Město Kraslice, 2008. Dostupné na WWW: <https://www.kraslice.cz/mesto/zpravodaj-mesta-kraslic/>

131 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 251-252.

132 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 86.

133 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 252.

134 AUTOR NEUVEDEN. *Zpravodaj města Kraslice*. Kraslice: Město Kraslice, 2009. Dostupné na WWW: <https://www.kraslice.cz/mesto/zpravodaj-mesta-kraslic/>

Na konci dubna roku 1963 proběhla částečná kolaudace Všeodborového domu kultury a 29. dubna byl tento dům předán veřejnosti na slavnostním shromáždění. Jeho hodnota byla vyčíslena na 5 milionů korun.¹³⁵ Další přínos bytové zástavby lze pozorovat v roce 1964, kdy byly dokončeny práce v ulici Československé armády. Bytový fond se toho roku rozrostl o 9 domů se 135 byty. Taktéž byly zahájeny opravy areálu firmy Amati. V průběhu let 1964 a 1965 začínají tendence sblížování Němců a Čechů. V roce 1964 uspořádala města Kraslice a Klingenthal setkání občanů v prostoru zaniklé obce Hraničná. Sešlo se zde na 6 000 osob a očekávala se budoucí spolupráce těchto příhraničních měst. V roce 1965 se navázání styků potvrzuje.¹³⁶ V kontextu s událostmi let 1945 a 1946 je sblížování rozumným krokem kupředu a fakt, že obě země měly v šedesátých letech komunistické vlády tomu výrazně napomohl.

Na počátku roku 1966 se pokračovalo v zaběhnutých snahách o opravu města. Odklizeny byly demolice po bytové výstavbě a v Kraslicích se po dlouhých letech objevily parčíky a travnaté plochy tam, kde doposud ležel odpad a sutiny. Nové domy inspirovaly místní k omítnutí těch starých a město začalo postupně získávat nádech novoty. Modernizaci se nevyhnula ani budova bývalých jatek, plynárna a protipovodňové hráze na Svatavě a Stříbrném potoce.¹³⁷

Opravy nebyly soustředěny pouze v Kraslicích. V obci Jindřichovice začalo chátrat místní mauzoleum bývalého zajateckého tábora a národní výbor proto přikročil k jeho rekonstrukci. Byla taktéž opravena silnice, která k mauzoleu vede.¹³⁸

Pokud se rok 1966 nesl ve znamení obnovy města, tak rok 1967 lze považovat za rok kulturního posunu. Dne 7. března roku 1967 byl v Kraslicích založen Československý svaz žen. Jednalo se o samostatnou organizaci, jež nepodléhala dohledu národního výboru.¹³⁹ Kulturu taktéž ovlivnilo zmírnění cenzury v šedesátých letech. Ve společnosti se více diskutovaly každodenní problémy a to mělo za následek posun lidských hodnot a zvýšení důrazu na spotřební styl života v Československu. Kulturní tečkou se v Kraslicích stal spisovatel Jaroslav Foglar. Přijel do města na pozvání městské knihovny a VDK. Mimo jiné zadal národní výbor do konce roku 1967 odstranění zátarasů na hranicích s NDR. Dále nechal v zájmu dostatku potravin a pitné vody postavit samoobsluhu na náměstí Svobody a úpravnu vody u Stříbrné.¹⁴⁰

---

135 PALŮCH, Pavel. *Kraslicko na starých pohlednicích*. Hostivice: Baron, 2009. Knihy se starými pohlednicemi. ISBN 978-80-86914-69-5, str. 81. (viz příloha číslo 10)

136 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 67-68.

137 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 263.

138 BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana a BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Ozvěny Velké války: zajatecký tábor Jindřichovice 1915-1918*. Sokolov: Muzeum Sokolov, 2012. ISBN 978-80-86630-20-5, str. 64.

139 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. *Fond Československý svaz žen - základní organizace Kraslice 1967-1977*.

140 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa,

Životní styl byl v šedesátých letech jedním z hlavních programů propagandy. Soukromé vlastnictví bylo sice na jednu stranu dosti omezené, ale stále si zachovalo svou vážnost. Téměř každý občan snil o získání osobního automobilu a chaty. Nejenže to dokazovalo společenský úspěch, ale také to umožňovalo možnost seberealizace. V Kraslicích v této době začaly vznikat chatové osady, které v okolí nádraží a vlakových zastávek stojí dodnes.¹⁴¹

4.7. Rok 1968

Na Kraslicku se začátkem roku 1968 projevily nedostatky starších budov. V důsledku sněhové kalamity a následného tání stoupla hladina řek a některé budovy, včetně školy v ulici Pohraniční stráže, musely být vyklizeny kvůli riziku zřícení.¹⁴² Vývoj počasí a jeho dopad na město lze přirovnat k vývoji událostí zbytku roku, protože komunistický systém začal ukazovat své nedostatky. Krize systému zasáhla nejen vládnoucí moc KSČ, ale také její odpůrce a všechny občany Československa.

Jedním z velkých problémů KSČ byla její tendence dosazovat své členy na vedoucí pozice. Tento přístup nezaručoval, že daný funkcionář disponoval dostatečnou kvalifikací a to mělo za následek nejen problémy pro dané oddělení, ve kterém se funkcionář nacházel, ale také pro systém obecně. Od poloviny šedesátých let se na vedoucí pozice začali prosazovat vysokoškolsky vzdělaní experti a ti v návaznosti zpochybnili dosavadní systém.¹⁴³

V lednu roku 1968 byl zvolen Alexandr Dubček na pozici prvního tajemníka ÚV KSČ a s jeho nástupem přišla vlna uvolnění. Byla částečně zrušena cenzura a docházelo k přezkoumávání pozadí politických procesů z padesátých let. Dne 30. března nastoupil nový prezident republiky Ludvík Svoboda, který jmenoval novou vládu, jež přišla s programem, charakterizovatelný heslem „Socialismus s lidskou tvář“.¹⁴⁴ Tyto události společně s uvolněním zábran občanů začali vnímat kontroverznější členové KSČ a požadavky na demokratizaci odmítali.

2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 263.

141 ČORNEJ, Petr a POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1, 72.

142 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 264.

143 ŠTEFEK, Martin. *Kádry rozhodují, ovšem: předjaří, pražské jaro a počátky normalizace v proměnách systému nomenklatury ÚV KSČ*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7308-905-4, str. 39.

144 BRUŽEŇÁK, Vladimír a JISKRA, Jaroslav. *Historie Sokolovska*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5, str. 163.

Na Sokolovsku byl ve srovnání s jinými okresy relativní klid. Události ve zbytku republiky vnímali místní jako snahu o nápravu chyb a v následku toho požadovali zrušení Lidových milicí a nastolení demokratizačního procesu.

Stejně jako v minulých letech, tak i v tomto vedení města Kraslice pokračuje v obnově města a dbá na čistotu v ulicích. Za účelem zdokonalení tohoto procesu byly 1. ledna roku 1968 založeny Technické služby města Kraslic, jež převzaly péči o silnice, úklid ulic, odvoz odpadků, správu místních parků a zeleně, údržbu pouličního osvětlení, pohřebišť a památníků.¹⁴⁵

Tradice však nešly stranou ani v době uvolnění. Padesáté výročí vzniku republiky se konalo na náměstí u městské pošty 28. října. Byla odhalena pamětní deska na pomníku a členové organizací mládeže vysadili dvě pamětní lípy, které na křižovatce u náměstí stojí dodnes.¹⁴⁶

Uvolňování režimu se projevilo i ve vztazích k sousednímu NDR. Po odstranění zátarasů v roce 1967 bylo 1. července roku 1968 zrušeno hraniční pásmo. V červenci pokračoval vývoj uvolňování v Československu do takové míry, že zapříčinili komunisté začali více projevovat nesouhlas s myšlenkami demokratizace. Místní komunisty začaly podporovat okolní komunistické státy a v největší míře se v této problematice vyslovil Sovětský svaz. V červenci se představitelé komunistických vlád sešli ve Varšavě, kde dali najevo obavy ze situace v Československu. Na území Československa došlo k několika zinscenovaným provokacím. Ve městě Březová byl odhalen úkryt zbraní na základě anonymních oznámení. KSČ se pokoušela upozornit na výskyt protistátních sil, tedy na třídního nepřítele. Později na přelomu července a srpna bylo poblíž hranic spatřeno soustředění sovětských jednotek. K vyhocení situace v Československu došlo v noci ze dne 20. na 21. srpna roku 1968.¹⁴⁷ Toho dne překročila sovětská vojska na území Sokolovska hranice a pokračovala do hloubi okresu Sokolov. Jednotka tanků, označených bílými stuhami, vjela do Kraslic. S ohledem na blízkost k hraničnímu přechodu lze usoudit, že byly Kraslice jedním z prvních svědků vpádu vojsk Varšavské smlouvy. Ve výlohách, na plotech a na zdech domů byly nápisy odsuzující tento čin a místní pozorovali projíždějící vojáky s nechápavým výrazem ve tváři.

Rok 1968 je dalším velkým mezníkem pro vývoj jak v Československu, tak v Kraslicích. Kraslice se od konce války proměnily z dříve sudetoněmeckého pohraničního města v město socialistické. Změnila se nejen podoba města, ale také jeho obyvatelé. To vedlo k proměně

---

145 JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 85.

146 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 266.

147 ŠTEFEK, Martin. *Kádry rozhodují, ovšem: předjaří, pražské jaro a počátky normalizace v proměnách systému nomenklatury ÚV KSČ*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7308-905-4, str. 61-62.

kulturního života a pozadu nezůstala ani správa, která byla od roku 1948 modelovým příkladem komunistického systému.

Pro účel této práce lze rok 1968 taktéž považovat jako jakýsi hraniční bod, protože podrobný výzkum Kraslicka po tomto roce má již málo společného s ryze poválečnými událostmi a vývojem města na počátku druhé poloviny dvacátého století.

4.7.1. Svědectví o vpádu vojsk Varšavské smlouvy

Svědectví pamětnice Věry Hájkové o vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Kraslic v roce 1968.

- „Vybavuješ si rok 1968? V tom roce vpadla do Československa vojska Varšavské smlouvy.“

„To byl tehdy velký zážitek, když přijeli Rusáci. Oni to nebyli úplně Rusáci, přijeli z východního Německa, ale nebyli to Němci, to si v té době nemohli dovolit. Báli se, že by to vypadalo jako za války. Nikdo jsme to v tu chvíli nechápal, osvobozovali nás a přitom to byl vpád.“

- „V té době ti vlastně bylo jako je dnes mně, jak jsi vnímala příjezd vojáků do města?“

„Tehdy už jsme bydleli u řeky, když se to stalo. Najednou byl slyšet rozhlas a hukot z města. Myslela jsem si, že to je další zemětřesení. Byl to divný pocit, když jsem viděla projíždět tanky. To víš, když něco takového projíždí městem, tak máš přirozeně strach a respekt. Ale nebáli jsme se, věděli jsme, že jsou to naši spojenci.“

- „Byl ve městě někdo, kdo se snažil vojákům zabránit průjezdu?“

„Na náměstí dalo několik chlapů značky směrem na Stříbrnou a vojáci se odtamtud museli vracet. Potom už věděli kudy jet a na značky nekoukali. U nás se naštěstí nic nestalo, ale slyšela jsem, že u Prahy prý bylo víc konfliktů. Později jsem si o tom četla...“

- „A jak na tebe působili vojáci?“

„Když jsem je viděla projíždět, tak tam byli sami kluci, co ani nevěděli, co tu hledají. Byli slušní, skoro si nás ani nevšimli. Nevnímala jsem je jako nepřátele. Bylo nám řečeno, že jsou u nás problémy a že k nám přijíždějí na pomoc. Ani se tu nezastavili a projeli městem směr na Sokolov a potom snad na Prahu. Je to taková ta bolestná vzpomínka. Později se psalo, že někde zasahovali, protože na ně lidé házeli kameny a bránili jim v průjezdu. Ale v té době se vše převracelo a člověk

pořádně nevěděl, čemu věřit.“¹⁴⁸

Svědectví pamětníka Helmuta Lorence o vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Kraslic v roce 1968.

- „Jak probíhal rok 1968 v Kraslicích, než sem vpadla vojska Varšavské smlouvy?“

„V Kraslicích se nic nedělo, ale v Praze se protestovalo a demonstrovalo. U nás se takové věci nikdy moc neprojevovaly. Nezapomeň, že jsme byli dělníci a těch se nikdo na nic neptal. Ani komunismus jsem vlastně nevnímal jako něco špatného. Jako přistěhovalí museli moji rodiče z principu vstoupit do strany. I na vojně se to takhle bralo. Nebyli jsme zvyklí na jiný režim a nějaké uvolňování se nás moc nedotýkalo.“

- „A pamatuješ si, jaké to bylo, když přijela vojska?“

„Od nikoho nahoře jsme nic nevěděli. Znenadání k nám přijela kolona tanků a probudila nás. Byli to naši spojenci, ale bylo mi podezřelé, proč tanky neměly pozdru na dělech. Ty tam mají, když přijíždějí v míru. Nepřipadalo mi to jako okupace, nevnímali jsme to tak.“¹⁴⁹

Svědectví pamětnice Marie Lorencové o vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Kraslic v roce 1968.

- „Působilo na vás nějak uvolňování v šedesátých letech?“

„Jak říkal děda, tak tady v Kraslicích se toho moc nedělo. Je ale pravda, že jsme měli možnost vycestovat do ciziny. Mohli jsme na dovolenou do NDR, Jugoslávie a Maďarska. Tam jsme taky jeli, jakmile jsme měli naše první auto.“

- „A jak na tebe působili vojáci?“

„V noci nás probudily kolony tanků a aut. Táhly se přes celou hlavní ulici a přes hodinu projížděly kolem. Dívali jsme se na ně z okna s tvým tátou. Byl to zvláštní pocit, ale věděli jsme, že se nic špatného neděje. Později nám říkali, že přijeli v rámci pomoci, ale ono se potom ukázalo, jak to bylo doopravdy.“¹⁵⁰

---

148 Rozhovor s Věrou HÁJKOVOU, pamětnice let 1945 - 2020, narozená 3. 6. 1940. Kraslice 9. 6. 2020.

149 Rozhovor s Helmutem LORENCEM, pamětník let 1945-2020, narozený 15. 8. 1940. Kraslice 10. 6. 2020.

150 Rozhovor s Marií LORENCOVOU, pamětnice let 1945-2020, narozená 8. 7. 1945. Kraslice 10. 6. 2020.

Svědectví pamětnice Zdeny Kabelkové o vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Kraslic v roce 1968.

- „Pamatujete si na rok 1968? Vzpomněla byste si na příjezd vojsk Varšavské smlouvy?“

„Mně tenkrát bylo 11 let a pamatuji si, jak městem projížděly kolony tanků a vojáků. My jsme jim s kamarády mávali, ale maminka pro mě přiběhla ven a musela jsem jít domů. Byla hodně smutná a vystrašená. Když jsem se jí ptala co se děje, tak začala plakat. Později mi vše vysvětlila a teď na to vzpomínám ve zlém.“¹⁵¹

---

151 Rozhovor se Zdenou KABELKOVOU, pamětnice let 1957-2020, narozená 22. 11. 1957. Kraslice 24. 5. 2020.

ZÁVĚR

Ve své práci interpretuji dostupné archivní, literární a ústní zdroje, které nějakým způsobem souvisely s historickým vývojem Kraslicka po roce 1945. Pokusil jsem se vytvořit ucelený popis událostí ovlivňujících Kraslicko tím, že jsem všechny tyto zdroje zohlednil tak, aby daly vzniknout jednotnému přehledu. Práci jsem ukončil rokem 1968 z toho důvodu, že podrobný výzkum Kraslicka po tomto roce nemá už tolik společného s dobou, na kterou je tato práce mířena.

Kraslicko bylo již od středověku osídleno převážně německy mluvícím obyvatelstvem a tento ráz si ponechalo až do roku 1946. I dnes lze sledovat určitý vliv Německa na tomto území, kvůli blízkosti hraničního přechodu. Tento fakt byl pro mě hlavním důvodem pro věnování celé kapitoly česko-německé problematice. Ve své práci jsem poukázal na její příčiny a důsledky a několikrát jsem se shledal s případy, které vedly až k nenávisti vůči německému obyvatelstvu. To jsem se také pokusil podložit rozhovory s pamětníky. Ti na otázky týkající se vzájemné nevraživosti Čechů a Němců odpovídali tak, že lze vyvodit přetrvávající konflikt.

Vývoj česko-německých vztahů vyvrcholil v hromadné odsuny v letech 1945-1946. Takové východisko bylo ustanoveno 2. srpna roku 1945 na konferenci vítězných mocností druhé světové války v Postupimi. Odsun se stal největším zlomovým bodem v historii města Kraslice z toho důvodu, že počet obyvatel po odsunu dosáhl pouhých 28 % předválečné hustoty. To mělo velký dopad na další vývoj města, protože plánované dosídlení českými osadníky nebylo dodnes naplněno. Velkým přínosem pro mé bádání byly vedle bohatých pramenů z Okresního archivu v Sokolově také rozhovory s mými prarodiči, kteří odsun zažili. Dosti zvláštní pocit ve mně vyvolala skutečnost, že babiččina kamarádka, která dle jejích slov byla odsunuta v roce 1946, byla pravděpodobně skutečně odsunuta 5. dubna roku 1946. V onom transportu bylo totiž převáženo 146 dětí do věku 6 let.

Zvláště se v tomto kontextu promítlo osvobození Kraslicka, jenž proběhlo 7. května roku 1945. Američané vnímali sudetské Němce stejně tak jako Čechy, a proto na území pod vlivem americké armády nedocházelo k aktům msty a k útokům na německé obyvatelstvo. I přesto byli však Američané vnímáni jako hrdinové a v Kraslicích se na ně vzpomínalo i dlouho po převratu v roce 1948. K nastudování a pochopení událostí z roku osvobození Československa mi byla cenným zdrojem publikační činnost Vladimíra Bružeňáka, jenž byl zároveň mým učitelem na gymnáziu v Sokolově. Obdobně lze jako dalšího přispěvatele na toto téma uvést kraslického starostu města Romana Kotilínka. Práce těchto regionálních spisovatelů je velice záslužná

a bez jejich publikací by bylo velmi obtížné danému tématu porozumět.

Poslední kapitola obsahuje největší časový úsek této práce. Kládl jsem si za úkol doplnění těch informací, které jsem v předcházejících kapitolách nezmínil. Zároveň jsem na předchozí kapitoly mnohokrát navazoval z toho důvodu, že odsun německého obyvatelstva mnohokrát zapříčinil problémy, se kterými se vedení města Kraslice muselo vypořádávat i několik let poté. Mezi takové případy patří například bourání a obnovování městských budov a podniků. Co se historického vývoje týče, tak některé roky nepřinesly žádné velké události. Je tomu hlavně kvůli komunistickému režimu, jenž do Kraslic do jisté míry přinesl stereotyp. Až v druhé polovině padesátých let začíná postupné obnovování města a na přelomu let šedesátých dochází k jeho rozvoji vlivem společenského uvolňování. To vše se změnilo s příchodem roku 1968, kdy do Československa vtrhla vojska Varšavské smlouvy. Tento rok byl posledním velkým zlomem, na nějž má práce reaguje. Opět jsem použil metodu oral history, díky níž jsem na tuto událost získal více pohledů. Mezi ty nejzajímavější patří svědectví Helmuta Lorence dokládající absenci pouzder na dělech tanků, které projížděly městem.

Dle mého názoru je téma mé bakalářské práce velmi obsáhlé a to i přesto, že jsem skončil svůj výzkum rokem 1968. Přesto si s naprostou jistotou myslím, že je možné toto téma dále rozpracovat. Při svém bádání jsem zjistil, že velká část archivních materiálů od roku 1945 je dnes stále nedostupná veřejnosti. Proto by bylo vhodné, kdyby se v budoucnosti někdo této problematice věnoval. Tím není myšleno pouze navázání na rok 1968, ale také rozšíření poznatků o době, kterou má práce popisuje. V neposlední řadě lze práci rozšířit o didaktickou část, jež by šlo využít k popularizování tohoto tématu v pedagogickém prostředí.

SUMMARY

This Bachelor thesis deals with the historical development of the Kraslicko area from 1945 to 1968. The thesis is focused on historical context of the Czech-German national issues which were one of the main causes of the mass transfer of the German population from Kraslicko area. These acts of hatred towards Germans are confirmed by the witnesses from that specific time period. The result of the problematic relation between Czech and German population was a massive transfer of the German population from Czechoslovakia in years 1945-1946. These events are also confirmed by witnesses from year 1946. An interesting impact was brought by the presence of the US military which liberated western Czechoslovakian areas in which Kraslicko is located. Americans perceived the German population in same way as the Czech population. The last part of the Bachelor thesis is aimed on the Kraslicko in the timeline from 1945 to 1968. It is supposed to complement the previous chapters of the thesis and also show the historical development of the area Kraslicko in a chronological way. Some of the years are not so described as others due to the lack of events in history of the are Kraslicko. The thesis ends by the year 1968 in which was Czechoslovakia invaded by the Warsaw Pact Army. The city of Kraslice was one of the first cities through which the army proceeded. This year is also described by the witnesses in the form of interview.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

Seznam literatury

BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana a BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Ozvěny Velké války: zajatecký tábor Jindřichovice 1915-1918*. Sokolov: Muzeum Sokolov, 2012. ISBN 978-80-86630-20-5.

BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana. *Zaniklé obce na Sokolovsku*. Sokolov: Krajské muzeum Sokolov, 2005. ISBN 80-86630-06-4.

BRUŽEŇÁK, Vladimír a JISKRA, Jaroslav. *Historie Sokolovska*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5.

BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeríků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídel, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2.

BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Ve stínu Krušných hor: z historie poboček koncentračního tábora Flossenbürg na Karlovarsku a Sokolovsku (Svatava, Kraslice, Nová Role, Ostrov a Korunní) a pochodů smrti*. Cheb: Svět křídel, 2015. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-69-2.

ČORNEJ, Petr a POKORNÝ, Jiří. *Dějiny českých zemí do roku 2000*. Praha: Práh, 2000. ISBN 80-7252-026-1.

DOHNAL, Pavel. *Dosídlování Sokolovska 1945-1948*. Sokolov: Fornica, 2007. ISBN 978-80-903918-7-1.

GEBHART, Jan. *Česká společnost za velkých válek 20. století: pokus o komparaci*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 8024607425.

GLASSHEIM, Eagle. *Očista československého pohraničí: migrace, životní prostředí a zdraví v bývalých Sudetech*. Praha: Academia, 2019. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-3045-0.

JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970.

JENČÍK, Milan. *Klatba Sudet: dramatické dějiny českého pohraničí*. Praha: Mladá fronta, 2019. ISBN 978-80-204-5493-5.

KOSSERT, Andreas. *Chladná vlast: historie odsunutých Němců po roce 1945*. Brno: Host, 2011. ISBN 978-80-7294-414-9.

KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015.

KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická čítanka: vlastivěda*. Václav Kotěšovec. Kraslice: [s.n.], 2013.

KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8.

KOTĚŠOVEC, Václav. *Pohledy do historie měst a obcí Kraslicka: Bublava, Jindřichovice, Kraslice, Oloví, Přebuz, Rotava, Stříbrná, Šindelová, Dolní Nivy*. Praha: Ostrov, 2011. ISBN 978-80-86289-70-0.

KOTĚŠOVEC, Václav. *Staré Kraslice v obrazech*. Kraslice: Město Kraslice, 2017.

KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství? Češi a Němci v československém státě (1918-1938)*. Praha: ÚMV v nakladatelství R, 1993. ISBN 80-901431-3-X.

NĚMEC, Václav. *Odsun? A proč?*. Sokolov, Okresní výbor ČSPB v Sokolově, 1986.

NĚMEC, Václav. *Ženský koncentrační tábor Svatava*. Ústí nad Labem, Oswald 23, 1995.

PALŮCH, Pavel. *Kraslicko na starých pohlednicích*. Hostivice: Baron, 2009. Knihy se starými pohlednicemi. ISBN 978-80-86914-69-5.

PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z dějin Sokolovska*. Sokolov: Okresní muzeum Sokolov, 1994.

RICHTER, Karel. *Češi a Němci v zrcadle dějin*. Třebíč: Akcent, 1999. Fakta (Akcent). ISBN 80-7268-055-2.

SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi: dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. Praha: Academia, 1996, ISBN 80-200-0577-3.

STANĚK, Tomáš. *Německá menšina v Českých zemích 1948-1989*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. ISBN 80-85241-29-3.

ŠTEFEK, Martin. *Kádry rozhodují, ovšem: předjaří, pražské jaro a počátky normalizace v proměnách systému nomenklatury ÚV KSČ*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. ISBN 978-80-7308-905-4.

Seznam archivních pramenů

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV MNV Bublava, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1976.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Zápisy ze schůzí OSK 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Situační zpráva OSK z 24. června 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Zápis o schůzi OSK Kraslice z 17. září 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Vyhláška OSK v Kraslicích z 18. července 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Zápis o schůzi OSK Loket z 26. června 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Situační zpráva OSK z 20. srpna 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Prezidiální spisy OSK Kraslice 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Rekapitulace odsunových prací, Prezidiální spisy ONV Sokolov 1946.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dopis ONV pro MNV z 14. listopadu 1947.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Sokolov, Zápis o schůzi OSK města Kraslice z 10. října 1945.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Žádosti Němců o československé státní občanství 1945-1960.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Němečtí antifašisté 1945-1960.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Statistické hlášení z 15. března 1947.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Zpráva oblastní osídlovací úřadovně v Karlových Varech z 2. ledna 1946.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1960.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond Československý svaz žen - základní organizace Kraslice 1967-1977.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond Městská spořitelna Kraslice, Peněžní ústavy Kraslice 1888-1952.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond KSČ – okresní výbor Kraslice 1945-1960.

SOkA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond Národní fronta- místní akční výbor Kraslice, Místní orgán Kraslice 1948-1961.

Seznam periodik

Kraslické okresní noviny 1955

Kraslické okresní noviny 1958

Zpravodaj města Kraslic 2008

Zpravodaj města Kraslic 2009

Zpravodaj města Kraslic 2010

Zpravodaj města Kraslic 2020

Seznam internetových zdrojů

AUTOR NEUVEDEN. *Místopisný průvodce po České Republice - přehledný seznam obcí České republiky* [online]. [cit. 12.4.2020].

Dostupné na: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/74/kraslice/pocet-obyvatel/>.

AUTOR NEUVEDEN. *Zaniklé obce Sokolovska* [online]. [cit. 15.4.2020].

Dostupné na: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?menu=11&okr=3409>

AUTOR NEUVEDEN. *Kraslice – Historie města* [online]. [cit. 16.4.2020].

Dostupné na: <https://www.kraslice.cz/mesto/historie-mesta/?more=148#msg148>

AUTOR NEUVEDEN. *Znovuobjevené Krušnohoří* [online]. [cit. 10.4.2020].

Dostupné na: https://www.znkr.cz/sess_3a78d51840f7d5abb2fc38c0490261ac/

SEZNAM PŘÍLOH

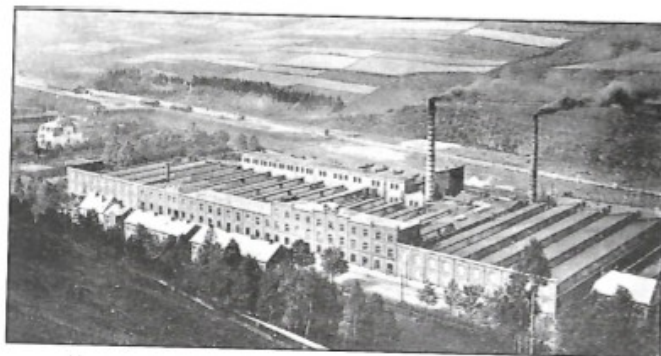
- Příloha č. 1: **Mapa Kraslic před rokem 1945**
- Příloha č. 2: **Pobočka koncentračního tábora v budově „Cikorky“ v Kraslicích**
- Příloha č. 3: **Druhé družstvo 1. čety B 26. pluku v Kraslicích**
- Příloha č. 4: **První četa roty B 26. pěšího pluku v Kraslicích**
- Příloha č. 5: **Svolávací lístek k odsunu Němců**
- Příloha č. 6: **Výsledky voleb do ÚNS roku 1946 v Okrese Kraslice**
- Příloha č. 7: **Nové byty v ulici Pohraniční stráže z roku 1961**
- Příloha č. 8: **Štítek na uniformách 26. praporu motorizované pěchoty 1. pěší divize**
- Příloha č. 9: **Štítek na klopách 26. praporu motorizované pěchoty 1. pěší divize**
- Příloha č. 10: **Všeodborový dům kultury po dokončení v roce 1963**
- Příloha č. 11: **Listina osidlovacího referátu OSK Kraslice**
- Příloha č. 12: **Listina směrnice pro odsun německého obyvatelstva**
- Příloha č. 13: **Bývalá budova Městského národního výboru**
- Příloha č. 14: **Dnešní Kulturní dům města Kraslice**
- Příloha č. 15: **Pamětní deska na budově dnešní firmy Sametex**

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapa Kraslic před rokem 1945¹⁵²

152 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 6.

Příloha č. 2: Pobočka koncentračního tábora v budově „Cikorky“ v Kraslicích¹⁵³

Příloha č. 3: Druhé družstvo 1. čety B 26. pluku v Kraslicích¹⁵⁴

---

153 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Ve stínu Krušných hor: z historie poboček koncentračního tábora Flossenbürg na Karlovarsku a Sokolovsku (Svatava, Kraslice, Nová Role, Ostrov a Korunni) a pochodů smrti*. Cheb: Svět křídel, 2015. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-69-2, str. 173.

154 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křídel, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 130.

Příloha č. 4: První četa roty B 26. pěšího pluku v Kraslicích¹⁵⁵

Okresní správní komise Kraslice

dne 26. 5. 46

Svolávací listek.

Inten *Kolářova 15. 1011*

Počet osob *21* bytů *Kolářova 15/1*

Okresní komise

Chystáte se vzpomenout si před odjezdem svolávacího listku do „místní zvláštní „EMO“ „STEUERUNG“.

Každá osoba se mále vší dleto zavazadla, na váze nepřesně 30 kg (kotva, podkopa, zvláštní kapesník a vší dleto) přivést, včetně psů, kůňků a předmětů, které jsou povoleny, a vší dleto přivést. Při odjezdu se dleto musí být v pořádku, a vší dleto musí být v pořádku. Všechny věci od sebe musí odvézt a vší dleto přivést. Všechny věci od sebe musí odvézt a vší dleto přivést.

Při vstupu do obvodu zvláštního musí se každá osoba vydati zvláštnímu úřadu, který se nachází na adrese vší dleto, a vší dleto přivést. Každá osoba musí se každá osoba vydati zvláštnímu úřadu, který se nachází na adrese vší dleto, a vší dleto přivést.

Dleto musí být vyčištěno a vší dleto přivést. Každá osoba musí se každá osoba vydati zvláštnímu úřadu, který se nachází na adrese vší dleto, a vší dleto přivést.

Teď, kdo zvláštní úřad přivést a vší dleto přivést, a vší dleto přivést.

Einberufungsschein.

Sie haben sich spätestens 24 Stunden nach Erhalt des Einberufungsscheines mit Ihrer Familie in der Sammelstelle „EMO“ „STEUERUNG“ einzufinden.

Jede Person darf ein Gepäck von Gewicht höchstens 30 kg (Decke, Kissen, stilles Einberufungsschild, Wäsche, Schuhe und Sachen des Tagesbedarfes) mitnehmen. Lebewesen sind mitzunehmen. Das Abgeben in die Sammelstelle hat die einberufene Person die Wohnung abzuräumen, das Schlüsseln.

Příloha č. 5: Svolávací listek k odsunu Němců¹⁵⁶

155 BRUŽEŇÁK, Vladimír. *Květen bez šeriků: konec 2. světové války na Sokolovsku a v jeho nejbližším okolí*. Cheb: Svět křidel, 2013. ISBN 978-80-87567-27-2, str. 128.

156 KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 216.

**Výsledky voleb do Ústavodárného národního shromáždění
roku 1946 v okrese Kraslice**

Volební obce a připojené obce	Hlasovací lístky				Prázdné	Celkem
	1. KSČ	2. ČSSL	3. ČSSD	4. ČSNS		
1. Bublava	70	12	8	23	–	113
2. Černá	–	–	5	10	–	15
3. Čirá	12	–	4	–	–	16
4. Hraničná	18	4	8	18	–	48
5. Jindřichovice	69	5	7	24	–	105
6. Kraslice	664	173	320	366	10	1 533
7. Krásná	11	2	–	2	–	15
8. Mlýnská	19	–	–	7	–	26
9. Obora	14	5	4	–	–	23
10. Rotava	232	11	31	53	–	327
11. Sněžná	67	2	4	9	–	82
12. Stříbrná	23	6	10	52	–	91
13. Tisová	55	2	18	13	1	89
14. Zelená Hora	37	1	8	7	2	55
Celkem	1 291	223	427	584	13	2 538

Příloha č. 6: Výsledky voleb do ÚNS roku 1946 v Okrese Kraslice¹⁵⁷

Příloha č. 7: Nové byty v ulici Pohraniční stráž z roku 1961¹⁵⁸

¹⁵⁷ KOTĚŠOVEC, Václav. *Kraslická kronika*. V Domažlicích: Pro město Kraslice vydalo Nakladatelství Českého lesa, 2006. ISBN 80-86125-71-8, str. 210.

¹⁵⁸ JÁCHYMOVSKÝ, Vladislav, ed. *600 let města Kraslic*. V Kraslicích: Městský národní výbor v Kraslicích, 1970, str. 54.

Příloha č. 8: Štítek na uniformách 26. praporu motorizované pěchoty 1. pěší divize¹⁵⁹

Příloha č. 9: Štítek na klopách 26. praporu motorizované pěchoty 1. pěší divize¹⁶⁰

Příloha č. 10: Všeodborový dům kultury po dokončení v roce 1963¹⁶¹

---

159 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 14.

160 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 14.

161 KOTĚŠOVEC, Václav. *Album vzpomínek. Kraslice 1945-1995*. Kraslice: Město Kraslice, 2015, str. 66.

* DLETAI' AOXIV

Osídlovací referát při OSK
Kraslice

Seznam německého obyvatelstva v okrese Kraslice podle kateg.

	Kategorie								Poznámka
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1. Kirchberg	104	89	48	56		6	54	25	278
2. Hochgast	3	26	10	9	12	3	226	200	666
3. Fochbach	28	211		47	24	3	259	167	741
4. Frankenhammer	38		2	130	9	21	34	170	367
5. Altengrün				53			27	36	116
6. Tisová	5	487		17	22		366	436	1328
7. Schwarzbach	58		1	139	91	457	2207	246	4011
8. Kämen	82	51	30	66	4	4	7	20	
9. Pošátky	39			63	16	14	35	129	
10. Rotava	91	842	5	63	70	4	469	1100	
11. Selaně Hora	84	299		1	14	4	251	430	
12. Jindřichovice	6	115	3	68	70	13	702	473	
13. Kunčát				163	2		44	55	
14. Litrbačky	9								
15. Markhausen	64	423	1	25	10	3	548		
16. Nové Ves	5	5	3	6	5	23	41	153	
17. Senava		59		39	3		72	317	
18. Berwert	19	2	7	151	16	20	200	330	
19. Silberbach	27	917	68	118	194	9	1172	10	
20. Silbergrün				150	10	2	44	29	
21. Weitzengrün			37		1	2	44	88	
22. Valtěpov	40			19	2		27	92	
23. Kraslice	247	1385	504	65	1200	600	8000	3200	
24. Schwarzenbach									
	2049	4963	727	1456	1771	1180	14917	8035	

Příloha č. 11: Listina osídlovacího referátu OSK Kraslice¹⁶²

162 SOKa Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1960.

III/28 PRAHA

Č. j. 179/ČV. 1945.
Vůč: Směrnice pro odsun něm.
obvaterstva.

Falknov, 30. 3. 1945.

Důvěrná!

Podle rozdělovníku.

Podle nařízení velitele II divise vadovým směrnice pro přípravu odsunu Němců.

Dle těchto směrnice budou všechny v nich uvedené přípravy provedeny tak, aby po obdržení rozkazu odsun mohli být tento uskutečněn v době co nejdříve.

1/ Především, že z důvodů hospodářských, mezinárodně politických a z jiných důvodů podobných technických potíží není možno provést odsun Němců v plném rozsahu a v době co nejdříve, je třeba této věci podrobně připravit a přikročit již nyní k urychlené realizaci všude tam, kde to postavy dovolují.

2/ Mnohdy však prodlouží se zkracují dobu a příslušnými orgány R. a I. otázkou plynného odsunu Němců přes hranice.

3/ Z technických a mezinárodně politických důvodů lze odsun provádět pouze v sovětském okupátním pásmu. Při tom je třeba vyložit odsun na území Lubice.

4/ Řízení a provádění celého odsunu do Německa je pověřeno voj. velitelství. Jakmile tato velitelství získá možnosti odsunu, vydá rozkazy a směrnice, kdy, kam a v jakém počtu mají být soustředěni Němci odsunuti a která odsunová střediska, resp. cesty jsou pro transporty v té které době určeny.

5/ Materiální vybavení odsuzovaných.

Pro odsun až do odsunového střediska, resp. až do vykládací stanice v Německu, vesmou s sebou odsuzované osoby potřebné množství potravin, aby jejich výživa byla zajištěna. Množství potravin, event. druh bude stanoveno později. Ve všech materiálních vyjavení svléště satektem, potraviny, zdravotnická a jiná potřebná je třeba postupovat spíše blahovolně, aby se předchlo event. nepříjemným zprávám v cizím tisku. Je třeba počítati s potřebou zásobování potravinami na jeden týden.

6/ Zdravotnická opatření.

Z odsunu je třeba vyložit i osobně nemocné, podstatně z infekčních nemocí, raněné a duševně choré, jsou-li nebezpeční. Každý transport musí být vybaven lékařem a nutným počtem pomocného zdravotnického personálu, a potřebnými léky. Tyto osoby budou vybírány z řad mužů. Tito podle nařízení S. S. orgánů, pověřených dozorem nad zdravotnickými opatřeními zdravotnickými a pečují o osoby, osobně nemocné a starší. Lékaři a zdravotnický personál se po provedení odsunu vrátí, aby postupně doprovázeli další transporty. Sami budou odsunuti až s posledními transporty.

7/ Výběr odsuzovaných.

Podle dosavadních pokynů vlády mají být k odsunu vybírány osoby podle tohoto pořadí:

a/ Vedouc. německých organizací a vyjmkou osob, které mají být souz.

zám, vyloučeny, zajištěny.

b/ Voj. státní a veřejní zaměstnanci něm. národnosti, propuštění se služeb, jakož i osoby svobodných povolání.

c/ Živnostníci, zemědělci a dělníci, pokud jich není nezbytně třeba z důležitých důvodů národohospodářských.

Při výběru osob je třeba přihlížeti k tomu, aby v zemědělství zůstal nutný počet k zajištění letošní sklizně a obdělání polí.

Z řad dělnictva je třeba ponechat na místě všechny horníky pro naprostý jejich nedostatek. Tito tvoří zvláštní skupinu. Děle je třeba ponechat, resp. nuceně podržeti různé specialisty tech. výrobních odvětví, na nichž má státní správa nyní svěřeny zájmy. Seznam ověřit průmyslu a

nik, jejich provoz z důvodů celostátních a národohospodářských je pro přechodnou dobu nezbytně nutný a v nichž potřebná pracovní síly musí být ponechány, vydá MNO hlavní stáb šest oddělení. Podle zvláštních směrnic bude postupováno s řediteli podniků, konstruktéry a jinými odborníky, kteří znají výrobní tajemství podniků. Tyto a příslušný listinný materiál je třeba zajištění svléště pečlivě.

Podle nařízení vlády mají IV, resp. SK z Němců sestavovat pracovní skupiny a přidělovat je k práci.

Konečně je třeba z odsunu vyloučit osoby, které si hodlají podati žádost o znovupřijetí státního čs. občanství a mají k podpoře této žádosti určité příkazní materiály.

8/ Příprava vlastního odsunu.

Při všech přípravách odsunu je třeba stále míti na paměti, že odsun je včel všech orgánů státní správy. Voj. správa je vykonavatelem odsunu. Její správné technické, Spolupráce a vzájemné informace s ORV, MNO, resp. OSK a MSK a vel. stáb se bude týkat / z a 4 a 6 a 7.

Soupis osob, jednotlivých kategorií Němců, kteří podle určeného pořadí náležitosti přicházejí v prvé řadě v úvahu pro odsun, soupis jejich majetku, plán kolonizace českých živiak, způsob spustředněním určených k odsunu, střízování pracovních oddílů z Němců, kteří nebudou ponecháni na svých pracovištích a nejsou určeny k odsunu v první pořadí náležitosti. Tyto údaje řadí a připraví civilní správci, resp. státní besp. orgány. Vojenské orgány uplatňují při tom jenom požadavky vojenských orgánů. Vojenské orgány, odborný zpravodajský výšek, prostřednictvím OSK, pomáhají řídit práci pracovních oddílů pro potřeby voj. správy, uplatňují vliv při kolonizaci z řad osob, kosařích práce činnou voj. službu ap.

Vojenské orgány postarají se ve smyslu požadavků příslušných civ. správních orgánů o součinnost s příslušnými Z. T. V. o instradaci odsuzovaných transportů a potřebné asistence, eskorty a strážení.

Jakmile budou známy odsunové možnosti, bude Vám věcm oznámen čas a prostor odsunu. Na podkladě tohoto provede se ihned výběr osob podle zásad zobra uvedených a vykoná se všechny přípravy pro soustředění odsunu.

Obvykle je třeba vyzkoušet potřebnou dobu přejezu, určí se, jak rychle se na nich spolupracují a příslušnými IV/OSK/. Jakmile je stanovena doba odsunu velitel voj. se přítomnosti SSB stanoví doprovod, přeskouší zásobování a zdravotní opatření a nařídí odsun. Je nutné zabezpečiti, aby přípravy k odsunu byly nařizovány vylepením vyhláškami a správy o odsunu, aby neupadly do tiska. Souhrn všech příprav:

1/ Soupis osob jednotlivých kategorií Němců, kteří přijdou v úvahu jako první.

2/ Soupis jejich majetku

3/ Připravit předem, jakým způsobem budou Němci určeni pro odsun vyzkoušet / se vyhláškami /

4/ Určit národnostně pro odsun / nejlépe v blízkosti nádraží, aby se vagonování dělo plynule /, strážení zastav SSB.

5/ Určit jim, jak mají být pro odsun vyzkoušet, t. j. co vyzkoušet musí vlastní s sebou, hlavně potraviny na 1 týden / nebudou-li jinak nařizováno /.

6/ Určit zdravotnický personál s odsuzovaných Němců, t. j. jednoho lékaře, nutný počet pomocného zdravot. personálu a vybavit je potřebnými léky. / Vráti se pro přísti transport /.

7/ Určit pracovní oddíl z Němců, kteří nebudou ponecháni na svých pracovištích a nebudou určeni pro odsun a prvními transportem.

8/ Plán kolonizace českých živiak.

Dostane: OSK Falknov, Kraslice

SSB Falknov, Kraslice

Velitel praporek:

škpt. pěch. Kalpr Václav v. r.

Všem stanicím SSB v okrese K r a s l i c e .

Příloha č. 12: Listina směrnice pro odsun německého obyvatelstva¹⁶³

163 SOKA Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. Fond ONV města Kraslice, Dobrovolný odsun a transporty všeobecně 1945-1960.

Příloha č. 13: Bývalá budova Městského národního výboru¹⁶⁴

Příloha č. 14: Dnešní Kulturní dům města Kraslice¹⁶⁵

---

164 FOTOGRAFIE Z ARCHIVU AUTORA (2020)

165 FOTOGRAFIE Z ARCHIVU AUTORA (2020)

Příloha č. 15: Pamětní deska na připomenutí pracovního tábora z doby 2. světové války na budově dnešní firmy Sametex¹⁶⁶

---

166 FOTOGRAFIE Z ARCHIVU AUTORA (2020)